

Západočeská univerzita v Plzni

Ekonomická fakulta

Bakalářská práce

Judaismus

**se zaměřením na hlavní migrační vlny židovského národa
v Evropě a v ČR od 20. století po současnost**

Judaism

**with a Focus on the Main Migration Flows of the Jewish People in
Europe and the Czech Republic from the 20th Century until
Present**

Plzeň 2016

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Alena MATUŠKOVÁ, CSc.

Vypracoval:

Lukas Mellwig

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lukas MELLWIG**
Osobní číslo: **K13B0599P**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Ekonomická a regionální geografie**
Název tématu: **Judaismus**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovte cíle a metodiku práce.
2. Seznamte se podrobně s tematikou formou prostudování doporučené literatury.
3. Vytvořte koncept práce se zaměřením na hlavní migrační pohyby židovského obyvatelstva v Evropě a podrobněji na území dnešní České republiky od počátku 20. století do současnosti a vysvětlení jejich příčin.
4. Utříďte a zpracujte získaná primární nebo sekundární data, kartograficky ztvárněte prostorové rozložení židovského obyvatelstva ve sledovaném území a ve vybraných průřezových letech.
5. Práci průběžně konzultujte.
6. Stanovte výsledky práce, formulujte závěry.

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: 40 - 60 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- CHAZAN, Robert. Židé středověkého západního křesťanského světa. Praha, Argo 2009, 308 s.; ISBN 978-80-257-0138-6.
- HLADÍKOVÁ, Šárka. Židovská imigrace a její dopad na arabské obyvatelstvo v Palestině do konce britského mandátu. Plzeň, 2012. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická, Katedra antropologických a historických věd, vedoucí práce Mgr. Zbyněk Tarant.
- MALAMAT, Abraham, BEN-SASSON, Haim Hillel. A History of the Jewish People. Harvard University Press, 1976. 1170 s.; ISBN 0-674-39731-2.
- EGO European History online. Jewish Migration [online]. Přeloženo z němčiny 2010.12.03. 2007 [cit. 23.09.2015]. Dostupné z: <http://ieg-ego.eu/en/threads/europe-on-the-road/jewish-migration/>.
- FZO Federace židovských obcí v ČR. Židovské obce v ČR a Judaismus. [online]. [cit. 23.09.2015]. Dostupné z: <http://www.fzo.cz/>.

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 23. října 2015

Termín odevzdání bakalářské práce: 25. dubna 2016

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 23. října 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci zpracoval samostatně a použil pouze literaturu a internetové zdroje, které jsou uvedené v seznamu literatury a internetových zdrojů.

Souhlasím, aby má bakalářská práce byla zpřístupněna ke studijním účelům.

V Plzni dne.....

..... podpis

Poděkování

Děkuji své vedoucí práce za odbornou pomoc a podnětné a důležité připomínky a rady, které mi pomohly při zpracování mé bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod.....	7
1.1	Cíle.....	7
2	Rozbor a hodnocení literatury a internetových zdrojů.....	9
3	Metodika.....	12
4	Základní pojmy a jejich definice.....	14
5	Židé a judaismus.....	18
5.1	Stručná charakteristika judaismu	18
5.2	Dělení judaismu	18
5.3	Základy judaismu.....	19
6	Stručné dějiny židovského národa a náboženství.....	21
6.1	Počátek národa	21
6.2	Exodus	22
6.3	Babylonské zajetí.....	23
6.4	Starověk a středověk.....	24
6.5	Židé v 18. a 19. století.....	25
7	Hlavní evropské migrační vlny v 1. polovině 20. století.....	27
7.1	Migrace na počátku 20. století	27
7.2	Období 1. světové války	33
7.3	Migrace během meziválečného období.....	34
8	Období 2. světové války	39
8.1	Genocida.....	39
9	Druhá polovina 20. století	44
9.1	Založení státu Izrael.....	44
10	Změny v počtu židovské populace v Evropě a ve světě	45
11	Změny prostorového rozšíření Židů v Evropě a ve světě.....	48
12	Židé v České republice	54

12.1	Židovské obce v ČR a jejich členové.....	54
13	Závěr.....	58
	Seznam obrázků, tabulek a grafů	60
	Seznam použitých zdrojů.....	61
	Abstrakt.....	64

1 Úvod

Bakalářská práce má oficiální název Judaismus. Dané téma jsem zpracoval, protože mě religionistika zajímá a všeobecně k náboženství mám velice blízký vztah; zajímají mě náboženské směry, historie a zvyky. A právě na judaismu je obdivuhodný fakt, že Židé napříč dějinami i přes všechna úskalí a potíže vytrvali, nevymřeli. V dějinách židovského národa najdeme tolik utrpení, ponížení a bolesti, a přesto si během roztroušení v diaspoře po celém světě Židé zachovávají povědomí o své příslušnosti k tomuto jedinečnému národu.

V Bibli ve Starém zákoně jsou Židé nazýváni jako Bohem vyvolený národ, který si sám Bůh zamiloval. Je psáno, že Bůh si tento národ vyvolil a dal mu hned několik zaslíbení. To je také jeden z důvodů, proč se má práce zabývat právě počátky jejich národa a náboženství jako takového.

Hlavní důraz v této práci je pak ale kladen na migraci židovského národa a jejich prostorové rozšíření. Židé byli v dějinách často vyloženě nuceni emigrovat ze své rodné země a v této souvislosti určitě stojí za zmínku i termín židovská diaspora, který v této práci budu také blíže zkoumat.

Židé jsou bezpochyby jedním z národů, který se nejčastěji stěhoval a který je nejvíce rozšířený po celém světě. Proto se dále zaměřím na hlavní migrační vlny v dějinách židovského národa s tím, že největší pozornost bude věnována nejnovějšímu období tj. od 20. století po současnost a to v Evropě a ČR.

1.1 Cíle

Bakalářská práce je zaměřena geograficky, avšak není správné postihnout problém pouze z tohoto úhlu pohledu, když jádro problému leží v historii a náboženství. Pro pochopení sledovaných jevů ve 20. století je proto klíčové pochopit souvislosti mezi historií židovského národa, židovského náboženství a současností.

Jak došlo k tomu, že i v současné době většina židovského národa stále žije v diaspoře? Které migrační vlny k tomu vedly a co vůbec zapříčinilo tyto migrační vlny? Jak se vyvíjel celkový počet židovského obyvatelstva v dějinách jejich národa?

Jak se v průběhu dějin změnilo prostorové rozšíření židovského národa? Těmto otázkám je v dané práci také věnována pozornost.

Prvním hlavním stanoveným cílem práce pak je ale postihnout hlavní migrační vlny židovského národa v Evropě a v ČR od 20. století do současnosti a vysvětlit jejich příčiny. Dílčím cílem pak je následně také vysvětlit, proč k daným migračním vlnám docházelo, odkud a kam hlavní migrační proudy vedly a kolika lidí se přímo týkaly.

S migrací je velice úzce spojeno i následné prostorové rozšíření populace. Proto je v této práci dále kladen důraz na změny prostorového rozšíření židovského národa v Evropě. Druhým hlavním cílem mé práce je poté kartograficky znázornit hlavní změny prostorového rozšíření Židů v Evropě a v ČR v průřezových letech od 20. století po současnost.

2 Rozbor a hodnocení literatury a internetových zdrojů

V bakalářské práci bylo použito mnoho, jak knižních, tak elektronických zdrojů, které byly pro její tvorbu zásadní. V první knižní publikaci od izraelského historika Eliho Barnaviho z roku 1992, *A Historica Atlas of the Jewish People*, je popisován chronologický průběh dějin židovského národa a židovského náboženství. V knize je vztah mezi židovským národem a judaismem popisován jako neodlučitelný, proto se židovské dějiny prolínají celou knihou. V bakalářské práci byly využity obzvláště kapitoly, které se zabývají právě nejstarší historií židovského národa a judaismu.

Další knihou, zabývající se židovskými dějinami, je publikace sepsaná Pavlátem v roce 2005, *Židé – dějiny a kultura*. Je rozdělena na pět hlavních kapitol a v nichž se zabývá židovskými dějinami, židy na území ČR, vyhlazením Židů v období 2. světové války, problematikou antisemitismu a židovskými svátky a tradicemi. V této práci je čerpáno ze všech kapitol, nejvíce však z těch, které se týkaly židovských svátků a tradic. Pro práci jsou také důležité poznatky ohledně antisemitismu a vzrůstající vlně nenávisti vůči židovskému národu, která je s výše zmíněným pojmem úzce spojena.

Publikace *Svět Židů* (1996), jejímž autorem je N. Lange, kterou je možné považovat i za kulturní atlas, se skládá ze tří hlavních částí, týkajících se Židů. První část se, jako výše zmíněné publikace, zaměřuje na historický přehled, kde jsou popisovány dějiny Židů. Ve druhé části je k nalezení podrobný kulturní přehled židovského světa a ve třetí části je charakterizován současný stav světového židovstva. Pro tuto bakalářskou práci se stěžejními informacemi staly údaje ze třetí části, tedy údaje o současném stavu světového židovstva. Jedná se však o publikaci již 20 let starou a z toho důvodu jsou převzaty hlavně údaje a informace z období 2. světové války a druhé poloviny 20. století. Převzata byla také data z některých tabulek s počty židovských vojáků, kteří bojovali ať už v 1. nebo 2. světové válce.

Historický a chronologický popis událostí židovského národa, z pohledu Starého zákona, je charakterizován v knize *Die Welt des Alten Testaments*, která byla napsána S. Shultzem v roce 2002. Odtud jsem čerpal obzvláště pro počáteční kapitoly bakalářské práce, kde jsou popisovány historické souvislosti židovského národa právě z pohledu starozákonní doby.

V poslední historické knižní publikaci *A History of The Jewish People* z roku 1976 jsou autorem Abrahamem Malamatem podrobně a chronologicky popisovány dějiny Židů a židovského národa. Jedná se o knihu, která má přes 1100 stran, z nichž drtivá většina se zabývá historií a událostmi, které doprovázely židovský národ. V bakalářské práci je proto pochopitelně v kapitolách ohledně historie židovského národa nejvíce čerpáno právě z této publikace. Z této knihy bylo také čerpáno při sepsání událostí ohledně založení státu Izrael.

Diplomová práce na téma *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás (1999)*, jejímž autorem je R. Šiška, je tématu bakalářské práce velmi blízká. Zabývá se prostorovým rozšířením židovské populace ve světě. Hlavní důraz zde tedy není kladen pouze na Evropu, jako tomu je v této bakalářské práci, ale na celý svět. Autor ve své práci nerozebírá detailně migrační vlny, ale spíše zkoumá vývoj počtu Židů žijících na jednotlivých kontinentech a v jednotlivých zemích. Z tohoto důvodu tato práce sloužila obzvláště k tomu, doplnit celosvětový kontext událostí a pochopit souvislosti mezi mezikontinentálními migracemi.

Světová migrace židovského obyvatelstva ve 20. století je také popisována v diplomové práci od M. Juraňové (2013), jež nese název *Migrace židovského obyvatelstva ve 20. století*. Nejedná se v ní pouze o migraci na evropském kontinentu, ale o celosvětovou migraci Židů. Pro tuto bakalářskou práci byly použity informace týkající se migračních vln židovského národa ve 20. století a historickogeografické informace ohledně 2. světové války. Diplomová práce obsahovala informace ohledně vyhlazování Židů, které byly pro bakalářskou práci také důležité. Rovněž sloužila k nastudování a ujasnění některých důležitých základních pojmů, které jsou k nalezení na začátku bakalářské práce.

Mezi nejdůležitější internetové zdroje, které jsou v bakalářské práci použity, patří internetová stránka *American Jewish Year Book (AJYB)*, která slouží jako archiv dat a shromažďuje komplexní informace o židovském národě, pod správou organizace *American Jewish Committee (AJC)*. Pomocí archivu je možné nahlédnout do dat z roku 1899 až do roku 2008. Každý rok vychází roční zpráva, která mimo jiné obsahuje i odhadované počty Židů ve světě v jednotlivých kontinentech a zemích. Novější a podrobnější údaje vycházejí již jen jako knižní publikace a nejsou veřejnosti bezplatně

k dispozici. Jedná se o sekundární data, která jsou dostupná na webové stránce www.ajcarchives.org/main.php.

Na internetové stránce Jewish Virtual Library (JVL), která funguje jako online knihovna, je k dispozici velké množství map, informací a tabulek, týkajících se židovství. Jedná se o virtuální knihovnu, založenou americkou neziskovou organizací American-Israeli Cooperative Enterprise (AICE), kde jsou data pro veřejnost volně k dispozici. Webová stránka obsahuje nejvíce údajů ohledně holocaustu, antisemitismu, Izraeli a novodobých židovských dějin (20. století). Právě z těchto témat bylo v bakalářské práci čerpáno nejvíce, obzvláště pak z okruhu novodobých židovských dějin, které jsou na webových stránkách JVL popisovány až do roku 2014. Sekundární data jsou dostupná na webové stránce <http://www.jewishvirtuallibrary.org/>.

Sdružení deseti židovských obcí v ČR je k nalezení na oficiální internetové stránce Federace židovských obcí (FŽO). Na této stránce jsou také k nalezení odkazy na oficiální webové stránky jednotlivých židovských obcí. Stránka poskytuje informace ohledně celkového počtu zaregistrovaných členů ve všech židovských obcích v ČR. Nejnovější, oficiálně veřejnosti dostupná data jsou již přes 15 let stará (1999), avšak nic aktuálnějšího od té doby ještě nebylo zveřejněno. Informace jsou dostupné na webové stránce <http://www.fzo.cz/>.

3 Metodika

První krok při vytváření bakalářské práce je seznámení se s problematikou a následné studium a sběr dat z vybrané literatury a jiných zdrojů, které se ať už přímo, nebo okrajově zabývají judaismem nebo hlavními migračními vlnami židovského národa v Evropě a v ČR v období od 20. století po současnost. Po studiu a sběru dat je klíčové jejich následné utřídění, kdy se oddělí podstatné a pro bakalářskou práci důležité informace od nepodstatných. V tomto případě se jedná o kabinetní výzkum a práci se sekundárními daty.

Velká část práce je založena na metodě analýzy, konkrétně analýzy deskriptivní, vývojové a kauzální. Deskriptivní analýza popisuje jednotlivé migrační vlny židovského národa, historii judaismu a židovského národa a prostorové rozšíření židovské populace ve světě.

Vývojová analýza je v této práci zaměřena na sledování a analyzování vývoje hned několika důležitých jevů, a sice prostorového rozšíření židovského národa ve světě, dále pouze v Evropě a nakonec celkové světové židovské populace.

Kauzální analýza je úzce spojena s předešlou analýzou vývojovou. Zabývá se příčinami, které k danému vývoji či určitým jevům vedly. Analyzuje se, co předcházelo migračním vlnám židovského národa v Evropě, a hledají se příčiny, které právě těmto migračním proudům předcházely. Tato metoda je dále použita k vysvětlení příčin, které vedly k výkyvům ve vývoji celkové židovské populace ve světě a v Evropě.

Pro kartografické znázornění prostorového rozšíření Židů v Evropě byl použit program ArcGIS, konkrétně program ArcMap 10.2. Pomocí programu ArcGIS byly vytvořeny mapy, které zobrazují hlavní změny prostorového rozšíření židovského obyvatelstva v Evropě a v ČR v průřezových letech v uvedeném období. Jedná se o mapu k období mezi lety 1909 – 1911, mapu k roku 1949 a mapu k roku 2014. Mapa číslo 1. zobrazuje prostorové rozšíření Židů v Evropě v rozmezí tří let, od roku 1909 do roku 1911. Je to z toho důvodu, že se jedná o data starší více než 105 let, a proto jich nebylo k dispozici mnoho. Pro pouze jeden rok byly k nalezení počty Židů jen u několika států, a proto je mapa vytvořena z období tří let. Data o počtu židovských obyvatel v evropských zemích jsou převzata z archívu American Jewish Year Book.

Každý rok od roku 1899 do roku 2008 vycházela roční zpráva, která mimo jiné zahrnovala i údaje o židovské populaci ve světě.

Získaná data bylo zapotřebí pomocí tabulky v excelu seřadit a k jednotlivým zemím připojit kód, jenž je i v předem upraveném shapefilu Evropy, který je k nalezení na webových stránkách společnosti ESRI ArcGIS. Tento kód slouží jako spojovací klíč, který by získaná data z AJYB připojil k shapefilové vrstvě v ArcMap. Právě funkcí „joins and relates“ se získaná data připojí pomocí kódu „objectid“ k původní podkladové vrstvě a hned je možné vidět tato data v atributové tabulce. Dalším krokem bylo ze získaných absolutních dat vytvořit kartodiagram. Dále je zapotřebí nastavit zobrazení získaných dat na podkladové mapě pomocí kartodiagramu a nakonec došlo k vytvoření samotného mapového výstupu ve formátu JPEG.

Grafické metody byly zapotřebí pro vlastní vytvoření grafů, které jsou součástí této práce a pro hodnocení a práci s grafy, které byly převzaty z jiných zdrojů. U vlastně vytvořených grafů se jedná převážně o sloupcové grafy, které znázorňují změny počtu Židů v Evropě a v ČR v průřezových letech v uvedeném období, a výšečové grafy, které ukazují vývoj židovské populace ve světě a jejich prostorové rozšíření.

Ke zpracování číselných dat a vytvoření tabulek se využívaly statistické metody. Pracovalo se také s indexní analýzou, konkrétně s bazickým a řetězovým indexem v tabulce číslo 8., kde se sledují změny v počtu židovské populace v průřezových letech ve světě ve 20. století. Bazický index ukazuje procentuální změnu populace (nárůst nebo pokles) vždy od prvního vybraného roku, který představuje 100 %. Na druhou stranu řetězový index znázorňuje procentuální změnu populace vždy od předchozí zjištěné hodnoty.

Na závěr je použita syntéza, která spojuje sledované jevy a dává je do souvislostí. Jedná se o sumarizaci zjištěných poznatků, spojení v jeden celek a následné formulování závěru.

V celé bakalářské práci je na citace odkazováno vždy na konci odstavce, a to pořadovým číslem ve formě horního indexu. Příslušná zkrácená citace, označená totožným pořadovým číslem, je v poznámkách pod čarou

4 Základní pojmy a jejich definice

Nejprve je důležité jasně definovat základní termíny, které se budou v bakalářské práci opakovat. Jedná se o pojmy: Žid/žid, migrace, národ, diaspora, antisemitismus, sionismus, pogrom, genocida, holocaust a šoa. Termín judaismus je záměrně vynechán, protože se židovskému náboženství bude věnovat celá následující kapitola (viz kapitola 5.).

U pojmu Ž/žid je důležité rozlišovat mezi Židem (psáno s Ž) a židem (psáno s ž). Zatímco termín Žid označuje příslušníka židovského národa, žid je stoupencem judaismu, židovského náboženství. V dějinách se však dlouho tyto termíny příliš nerozlišovaly, jelikož judaismus byl od samého počátku národním náboženstvím a bezprostředně patřil k jednomu z charakteristických rysů židovského národa. Ve většině literárních a historických pramenech se tyto termíny překrývaly a z tohoto důvodu bylo v bakalářské práci čerpáno z dat, která se vztahují na Židy, tedy národ.

„Pravým Židem, kterému nemůže být odmítnuta registrace v židovské obci, je podle halachy, neboli židovského zákona, který Židé u nás striktně dodržují, jen ten, kdo má židovskou matku a zároveň dostatek podkladů, jimiž může tento fakt doložit.“¹

Členství v židovské obci zaručuje Židům využívat sociální programy nebo výhody, které členství v židovské obci s sebou přináší, včetně práva na „návrat“ do Izraele. Židem se člověk může stát i tak, když k judaismu konvertuje. To však není tak úplně jednoduché. Jedná se o dlouhý proces, během kterého musí uchazeč nabýt obrovské množství vědomostí a informací ohledně judaismu, židovské historie a tradic. Tyto získané informace pak musí uchazeč následně i prokázat před konsiliem rabínů z Izraele, který do Česka přijíždí jednou za rok. Před touto komisí pak člověk musí také vysvětlit a obhájit důvody, které ho přiměly k tomu, chtít se stát Židem. Zpravidla se stává, že při prvním pokusu uchazeč neuspěje, avšak po zhruba dvou letech vytrvání se již opravdu může stát pravým Židem.²

Termín migrace Ministerstvo vnitra České republiky (2016) definuje jako *„přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny*

¹ ŠIŠKA, R.: *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás*. 1999, s. 73

² ŠIŠKA, R.: *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás*. 1999

obyvatel na všech úrovních. S ekonomickým rozvojem se intenzita migrace neustále zvyšuje.“³ Podle Chalupy (1990) je migrace „v podstatě volbou mezi oblastí emigrační, tj. východiskem stěhování a oblastí imigrační, která je cílem stěhování. Cílem migrací bývají nejčastěji oblasti s příznivějšími ekonomickými nebo přírodními podmínkami.“⁴ V knize Ekonomická a sociální geografie (2008) Toušek a kol. dodávají, že při migrace dochází „ke změně trvalého bydliště bez ohledu na to, zda jde o stěhování v rámci určité sídelní struktury, stěhování mezi regiony či mezistátní stěhování.“⁵

Pojem národ nemá úplně přesnou a všeobecně uznávanou definici a je velice složité tento pojem vysvětlit. Většina autorů definic termínu národ považuje za nejdůležitější, aby skupina lidí měla tyto společné znaky: kulturu, jazyk, zvyky a tradice. Gellner (1993) uvádí, že „dva lidé patří ke stejnému národu, když a jedině když sdílejí stejnou kulturu, přičemž kultura znamená soubor myšlenek a znaků a představ a způsobů chování a dorozumívání.“⁶ Kellas (1991) definuje národ jako „skupinu lidí, kteří sami sebe vnímají jako společenství spojené historickými a kulturními vazbami a společným původem“.⁷

Co se týče termínu diaspora, podle Stevena Vertovece pojem označuje populaci, která je všeobecně považována za deterritorializovanou nebo transnacionální. Jedná se tedy o skupinu lidí, která má původ v jiné zemi, než tam, kde je v současnosti usídlená.⁸ Diaspora je termín, který velice podrobně definuje také Safran (1991) v knize Diaspora: A Journal of Transnational Studies. Jedná se o:

- „vystěhované minoritní komunity, které jsou rozptýleny z původního centra do minimálně dvou periferních míst;
- které udržují paměť obraz a mýty o jejich původní domovině;
- věří, že nejsou – a snad ani nemohou být - plně akceptováni hostitelskou společností; vidí zemi předků jako místo případného návratu, až bude správný čas;

³ Ministerstvo vnitra České republiky. 2016

⁴ CHALUPA, P., TARABOVÁ, Z., 1990, s. 87

⁵ TOUŠEK, V. *Ekonomická a sociální geografie*. 2008, s. 86-87

⁶ GELLNER, Arnošt. *Národy a nacionalismus*. 1993, str. 18

⁷ KELLAS, J. *The Politics of Nationalism and Ethnicity*. 1991

⁸ VERTOVEC, S. *Conceiving and Researching Transnationalism*. 1999, s. 6

- *zavázali se k udržení nebo obnově této domoviny;*
- *a jejich skupinové vědomí a solidarita jsou výrazně definované tímto pokračujícím vztahem s domovinou“⁹*

V bakalářské práci pak je řeč jedině o židovské diaspoře, která podle mnohých historiků započala bezprostředně poté, co v roce 722 př. n. l. Asyřané dobyli Severní izraelské království a Izraelci byli ze své domoviny deportováni do Asýrie.¹⁰

Velký sociologický slovník z roku 1996 antisemitismus definuje jako „*neprátelský vztah vůči Židům, který může působit i jako ideologie či politická doktrína.*“¹¹ Leo Pavlát, ředitel Židovského muzea v Praze, ve své knize „*Židé – dějiny a kultura*“ dodává, že antisemitismus je přímá nenávisť či předsudky vůči Židům včetně veškerých činů, které vyplývají z tohoto přesvědčení.¹²

Sionismus je pojem, se kterým se setkáváme již na konci 19. století, kdy započalo veřejné usilování Židů o návrat do jejich rodné země na území Palestiny. Samotná touha Židů vrátit se do rodné země zde byla již od začátku diaspory, avšak až Theodor Herzl, židovský novinář, dokázal Židy sjednotit a začít hnutí sionismu, které následně přímo vedlo k založení státu Izrael.¹³

Termín pogrom v překladu znamená vraždění, boření či pustošení. Neexistuje zcela jednotná definice pojmu pogrom, avšak již ze samotného významu slova lze říci, že se jedná o fyzické násilí, které je směřováno proti jedné etnické skupině či náboženské komunitě, v tomto případě proti židovskému národu. Nejčastěji se totiž s termínem pogrom setkáváme právě ve spojitosti s vyjádřením nenávisti vůči Židům fyzickým násilím.

Genocida je pojem, který Leo Pavlát ve své knižní publikaci „*Židé- dějiny a kultura*“ z roku 2005 definuje následovně: „*Pojmem genocida se všeobecně rozumí*

⁹ SAFRAN, W. *Diaspora*. 1991, s. 83-84

¹⁰ SCHULTZ, S. *Die Welt des Alten Testaments*. 1990

¹¹ LINHART, J., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H. *Velký sociologický slovník*. 1996

¹² PAVLÁT, L. *Židé – dějiny a kultura*. 2005

¹³ KARMAZÍNOVÁ, J. *Sionistické spolky v Brně*. 2007

připravený a vzájemně propojený plán různých akcí, které vedou ke zničení základů života určitých národních skupin s cílem je vyhladit.“¹⁴

Další termíny, které zcela souvisí s nacistickou politikou vyhlazování Židů, jsou „holocaust“ a „šoa“. *„Termín řeckého původu holocaust označuje v Bibli zápalnou oběť. Nositel Nobelovy ceny míru, Elie Wiesel, jako první užil tohoto slova v přeneseném smyslu. „Zničením ohněm“, „úplným zničením“ se přitom míní persekuce a vyvraždění evropských Židů. Náboženské souvislosti, které tento pojem vyvolává, však mnozí Židé odmítají. Pro židovskou tragédii za 2. světové války se proto užívá i hebrejského biblického slova „šoa“.*¹⁵

¹⁴ PAVLÁT, L. *Židé – dějiny a kultura*. 2005, s. 55

¹⁵ PAVLÁT, L. *Židé – dějiny a kultura*. 2005, s. 55-56

5 Židé a judaismus

5.1 Stručná charakteristika judaismu

Judaismus je společně s křesťanstvím a islámem jedno ze tří největších monoteistických náboženství, tedy náboženství, které věří v existenci jediného Boha. Všechna tato tři náboženství mají kořeny vzniku na Blízkém východě a dokonce ve všech třech náboženstvích má velice důležitou roli praotec Abrahám. I přes všechny tyto společné znaky jsou vztahy mezi příslušníky těchto náboženství napjaté.

Křesťané obecně obviňovali židy za ukřižování Ježíše Krista, a proto byli židé ve středověku právě v křesťanských zemích odsunuti na okraj společnosti. Konflikty mezi židy a muslimy jsou zapříčiněny hlavně z důvodu extremistické islámské víry, která hlásá absolutní nadřazenost muslimů nad „nevěřícími“. *(Zabíjejte je všude, kde je dostihnete, a vyžeňte je z míst, odkud oni vás vyhnali, vždyť svádění od víry je horší než zabití. Avšak nebojujte s nimi poblíže Mešity posvátné, dokud oni s vámi zde nezačnou bojovat. Jestliže však vás tam napadnou, zabte je - taková je odměna nevěřících!* (Súra 2:191, Korán)

Judaismus jako náboženství je bezprostředně spojeno jen s jedním národem. Židovský národ a židovské náboženství od sebe nelze oddělit. Judaismus není jen pouhé náboženství, ale i styl života. Základním kamenem judaismu je Tanach, což je hebrejská bible. Tanach tvoří tři hlavní části: Tóra, což je písmo/zákon, proroci a spisy.

Židé mají v Tóře přesně stanovená pravidla a zákony, podle kterých se musí řídit. Stejně jako Tóra hraje v judaismu důležitou roli i ústní zákon, kterému se říká Talmud. V judaismu se také klade veliký důraz na tradice, tedy oslavy, zvyky nebo svátky.

5.2 Dělení judaismu

Napříč dějinami judaismus ovlivňovalo mnoho politických režimů a vlád, ale nikdy nebyly základy tohoto náboženství příliš dotčeny či narušeny. Proto je mírným paradoxem, že zrovna v době osvícenství, tedy v době, kdy se společnost židům začala

otevírat a kdy začínal proces emancipace, postupně dochází k narušení a asimilaci (přizpůsobení) základních stavebních kamenů židovského náboženství.¹⁶

V dnešní době bychom tedy mohli judaismus rozdělit do tří hlavních proudů: ortodoxní, reformní a konzervativní judaismus.

Základním prvkem ortodoxního judaismu je striktní dodržování souhrnu židovských náboženských právních předpisů, zvaných halachy. Pro reformní judaismus je charakteristické uvolnění a zmírnění řady předpisů. Opakem je právě konzervativní judaismus, který sice uznává nutnost reformy uvnitř judaismu, ale také lpí na dodržování základního a elementárního učení.

5.3 Základy judaismu

Židé mají předepsáno dodržovat všechny stanovené zákony, které jsou v Tóře. Tóra je písemný zákon, který podle Bible převzal Mojžíš přímo od Boha na hoře Sinaj. Celkově se jedná o 613 příkazů, které se nazývají „micva“.

Tato přikázání se skládají z 248 příkazů, které židům přímo rozkazují něco činit. Podle mnohých je toto číslo symbolické, jelikož údajně přesně tolik je kostí v lidském těle. Zbýlých 365 příkazů jsou věci, které židé nemají dělat. I zde je patrná symbolika, kdy 365 je přesný počet dnů v jednom kalendářním roce. Z tohoto důvodu mnoho židů v této skutečnosti vidí význam, že opravdový žid musí dodržovat zákon po celý rok (365) pomocí svého těla (248) i vší silou. Toto podporuje tvrzení, že judaismus není obyčejným náboženstvím, nýbrž že se jedná o styl života.¹⁷

Všechny tyto příkazy se však v dnešní době již ne zcela dodržují. V současnosti se běžně dodržuje „pouze“ 270 pravidel, z nichž 222 je záporných a zbylých 48 kladných. Tato pravidla jsou přesněji popsána v Talmudu, který sice na začátku existoval primárně pouze jako ústní zákon, ale po zničení chrámu se začal sepisovat a měl pro židy hlavně jednotící význam.

¹⁶ ŠIŠKA, R. *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás*. 1999

¹⁷ PAVLÁT, L. *Židé – dějiny a kultura*. 2005

Talmud se skládá z Mišny a Gemary. V Mišně jsou závazné právní texty, které obsahují pravidla „halachu“. Jsou psána v hebrejštině a tvoří šest částí: zemědělské předpisy, sváteční předpisy, pravidla sňatku a rozvodu, trestní a civilní právo, pravidla očišťování a v neposlední řadě svaté věci, které se zabývají chrámem a kněžstvem. Gemara pak jsou doplňující komentáře k Mišně, které zde byly přidány až o něco později. Celý tento soubor je také znám pod názvem Babylonský talmud.¹⁸

¹⁸ STRAŇÁKOVÁ, E. *Dějiny kultury židovského národa*. 2009

6 Stručné dějiny židovského národa a náboženství

6.1 Počátek národa

Přesná doba vzniku prastarých národů je velice diskutabilní. Vznik pradávných národů je mnohdy popisován v legendách a mýtech a úkolem historiků pak je se vypořádat s nejistým vymezením mezi legendou a skutečnou historickou událostí. Podle židovského učení, které vychází z první knihy v Bibli, knihy Genesis, je praotcem izraelského národa Abrahám. Abrahám žil v době zhruba 1 800 př. n. l. a dle knihy Genesis mu bylo Bohem dáno zaslíbení, že jej Bůh požehná a vzejde z něj veliký národ. Abrahamovi se narodil syn Izák, ten zplodil Jákoba a ten měl dvanáct synů, z jejichž potomků se v egyptském zajetí stalo dvanáct izraelských kmenů.¹⁹

Putování národa začalo Božím pověřením Abrahama, aby opustil své rodné město Ur, které leží blízko delty řeky Eufkrat, a šel do země, kterou mu Bůh ukáže. V této souvislosti je často zmínka o tzv. „zaslíbené zemi“. Jedná se o zemi Kanaán, která byla Bohem zaslíbená právě Abrahamovi a jeho potomstvu, tedy izraelskému národu.

Při jejich putování do zaslíbené země prošli i významnými centry tehdejší civilizace Babylónem a Mari a usadili se v Cháranu. Cháran se nachází na území dnešního Turecka jen několik málo kilometrů od turecko-syrských hranic a přibližně 3 000 km severozápadně od města Ur, odkud jejich cesta začala. Abrahám se svojí rodinou pobýval v Cháranu až do smrti svého otce a poté pokračoval na své cestě do Kanaánu. I poté, co dorazil Abrahám se svojí rodinou do Kanaánu, dále ještě žil kočovným způsobem života. Izák se například stěhoval do Beeršeby a jeho syn Jákob se znovu vrátil do Cháranu, kde několik let pracoval u svého strýce Lášana. Navrátil se do Kanaánu s potomky a bohatstvím a o nějaký čas později se s celou rodinou stěhovali do Egypta. O tomto období se také mluví jako o egyptském zajetí.

Další významnou osobností v dějinách židovského národa byl Mojžíš, protože to byl právě on, kdo byl Bohem pověřen, aby vyvedl izraelský národ z egyptského zajetí. V Egyptě v té době vládl Ramesse II., úřadující pravděpodobně v letech 1290 – 1224 př. n. l. Mojžíš tedy izraelský národ vyvedl z Egypta a dovedl jej do Kanaánu. Během jejich asi čtyřicetileté cesty z Egypta do země zaslíbené se mimo jiné sám Bůh zjevil Mojžíšovi na hoře Sinaj a na kamenných deskách mu předal tzv. Desatero přikázání

¹⁹ BARNAVI, É. *A Historical Atlas of the Jewish People*. 1992

neboli Tóru. Z tohoto důvodu je Mojžíš považován za zakladatele judaismu jakožto náboženství.²⁰

6.2 Exodus

Knih Genesis končí tím, že se Jákob se svojí rodinou, a tudíž celým izraelským národem kvůli nedostatku obživy ve své zemi stěhuje do Egypta. Odhadovaný počet Izraelců, kteří se stěhovali do Egypta, je zhruba 70 lidí. Zde je izraelský lid po dobu několika staletí utlačován a nucen tvrdě pracovat a sloužit egyptskému lidu jako otroci.

Existují dvě teorie, které hovoří o celkové délce pobytu izraelského národa v Egyptě. V Bibli v knize Exodus se přímo píše, že zde izraelský národ strávil 430 let, avšak když historikové a teologové počítali jednotlivé časové rozestupy a události z Bible právě z tohoto období, došli k číslu 215 let. V dnešní době je všeobecně přijímána spíše druhá varianta.²¹

V Egyptě se také narodil Mojžíš, který pocházel z kmene Lévi. Mojžíš byl Bohem pověřen, aby vyvedl izraelský národ z Egypta a vysvobodil jej tak z otroctví. Podle Bible faraon nechtěl izraelský národ nechat jít, a proto Bůh na Egypt uvrhl deset pohrom, kterým se také říká „Deset ran egyptských“. Nakonec však izraelský národ v čele s Mojžíšem kolem roku 1 500 př. n. l. opustil Egypt a opět se vydal na cestu do zaslíbené země. Opět, v knize Exodus se píše, že Egypt opustilo kolem 600 000 mužů a včetně dětí a žen se pak celkový počet Izraelců, kteří odešli z Egypta, odhaduje zhruba na 2 miliony. Mnoho kritiků Bible zpočátku mělo své pochyby o tom, že se izraelský národ během 215 let nemohl rozrůst ze zhruba 70 lidí na 2 miliony, avšak už ani tato skutečnost se po zkušenostech u jiných národů a jednoduchých výpočtech nezdá být nepravděpodobná a je všeobecně přijímána.

Starý zákon říká, že Bůh zázrakem provedl Izrael suchou nohou přes Rudé moře. Přesné místo, kde se tento zázrak měl udát, není známo. Poté byl izraelský národ 40 let na cestě do zaslíbené země. Jejich putování trvalo tak dlouho proto, že je Bůh trestal za jejich provinění tím, že je nechal bloudit po Sinajském poloostrovu.

²⁰ MALAMAT, A. *A History Of The Jewish People*. 1976

²¹ MALAMAT, A. *A History Of The Jewish People*. 1976

Během těchto 40 let Izraelci táhli ze Sukótu, který leží na severozápadě Sinajského poloostrova podél pobřeží Suezského zálivu směrem na jih. Na jihu poloostrova se nachází hora Sinaj, na které, podle Tóry, dal Bůh Mojžíšovi zákon. Od tohoto místa jejich cesta vedla podél pobřeží Arabského zálivu směrem na sever až k místu zvané Kádeš-barnea. Jedná se o místo, které je i pro dnešní judaismus stále velice důležité, protože se na tomto místě stalo hned několik významných událostí v dějinách židovského národa.²²

Mojžíš se do zaslíbené země nikdy nedostal, ale místo něj to byl vojevůdce Jozue, který v čele izraelského národa v několika bitvách během třiceti let dobyl Kanaán a začala tak další kapitola v dějinách židovského národa. Odehrávalo se to zhruba v období 1 400 př. n. l. Poté následovalo období, kdy byl Izrael podle starozákonní knihy Soudců veden jednotlivými soudci. V té době se izraelský národ také často mísil s jinými kmeny a Izrael byl rozdělen na mnoho kmenů.²³

Rok 1 030 př. n. l. byl rok vzniku izraelského království. Nejvýznamnějším izraelským králem té doby byl král David, který sjednotil všechny izraelské kmeny a vytvořil opět jeden národ. Období králů trvalo zhruba 400 let. Tehdy byl mimo jiné vybudován první chrám a Izrael byl rozdělen na jižní judské království s hlavním městem Jeruzalém a severní izraelské království, kde bylo hlavní město Samaří. Severní izraelské království se skládalo z deseti Jákobových kmenů (Rúben, Dan, Neftalí, Gád, Ašer, Isachar, Zabulon, Manases, Efraim, Lévi) a jižní judské království ze zbylých dvou kmenů (Juda, Benjamín).

6.3 Babylonské zajetí

Severní izraelské království bylo v roce 722 př. n. l. dobyt Asyřany. Izraelci byli deportováni ze své země do Asýrie a naopak na území Kanaánu se přesídlili Babyloňané, kteří si takovým způsobem zajišťovali kontrolu nad již dobytým územím.

Jeruzalém v bitvě s Babyloňany padl v roce 606 př. n. l. Postupně byli Izraelci ve třech vlnách deportováni do Babylónie, a to v letech 606 př. n. l., 597 př. n. l. a 586 př.

²² Rose Publishing. *Bible charts, maps and time lines*. 2005

²³ MALAMAT, A. *A History Of The Jewish People*. 1976

n. l. Při poslední deportaci roku 586. př. n. l. byl Jeruzalém zničen, chrám byl spálen a na území Judska pobývali Edómci. Během těchto tří deportací byla odvečena většina Židů a v Judsku zůstal převážně obyčejný lid.²⁴

V roce 539 př. n. l. nad Babylónií zvítězil perský král Kýros, který také vybudoval Perskou veleřiši. O rok později vydal tzv. Kýrův edikt, povolující židům návrat do Kanaánu. V téže roce pak ještě proběhla první vlna návratu židů do Judska, během které se vrátilo zhruba 50 000 Izraelců. Avšak mnoho židů, žijících v exilu v Babylónii, se již sžilo s tamní kulturou a národem a do Judska se již vrátit nechtěli. Za svůj nový domov nyní považovali zemi exilu, a tak Kýrův edikt mnoho židů ignorovalo. Druhá vlna návratu byla podstatně menší, vrátilo se zhruba 5 000 lidí. Celkový počet navrátivších se Izraelců z Babylónie se tedy odhaduje zhruba na 55 000 lidí.²⁵

Je nutno dodat, že se jednalo o navrátilce z Judska, a tudíž se jednalo pouze o Židy z těchto dvou kmenů. Židé, kteří byli deportováni ze severního izraelského království, se do „zaslíbené země“ již nevrátili. O osudu těchto deseti kmenů Izraele historici i v dnešní době stále ještě diskutují a spekulují, jelikož nikdo s přesností nedokáže říci, co se s nimi stalo. Je pravděpodobné, že se již dávno sžili s východními národy. V této souvislosti se používá slovní spojení „Deset ztracených kmenů Izraele.“

6.4 Starověk a středověk

Roku 322 př. n. l. Alexandr Makedonský dobyl Egypt a o několik let později Judsko padlo do rukou Ptolemaiovců. V následujících letech se hlavně v Jeruzalémě často bojovalo proti helenizaci a to vedlo i k několika ostřejším konfliktům. Zde je potřeba zmínit tzv. makabejské povstání, kdy rod Makabejců, veden Judou Makabejským, mezi lety 170 př. n. l. až 160 př. n. l. bojoval proti násilné a nucené helenizaci. V roce 63 př. n. l. Judsko dobyl Pompeius a již od této doby byl Jeruzalém pod vládou Říma.²⁶

Židé se v roce 66. n. l. vzbouřili, což vedlo k povstání proti Římu, avšak o čtyři roky později byli poraženi a jeruzalémský chrám byl zničen. Dalších dva tisíce let byli Židé

²⁴ SCHULTZ, S. *Die Welt des Alten Testaments*. 1990

²⁵ SCHULTZ, S. *Die Welt des Alten Testaments*. 1990

²⁶ BARNAVI, É. *A Historical Atlas of the Jewish People*. 1992

bez vlastního území, roztroušeni po celém světě a jediný prvek, který je spojoval, byla Tóra a Talmud. Talmud je na rozdíl od Tóry ústní zákon, avšak od dob zničeného chrámu se začaly postupně sepisovat i Rabínské diskuze.²⁷

Zhruba od 5. století n. l. byli Židé již rozšířeni po celé jižní a západní Evropě a středomoří. Největší centra byla v té době v dnešním Turecku, jižním Španělsku, Tunisku a Palestině. Během 7. - 11. století n. l., které je často označováno jako gaonské období, v židovské kultuře vznikala tzv. talmudická učiliště, kde vyučovali gaoni. V 10. století n. l. vytvořili Židé na území Španělska centrum kulturní, vědecké a literární. Zde začínal mít na židovský národ veliký vliv islám. Židé v té době začínali používat arabský jazyk a i toto je jeden z důvodů, proč židovská kultura, věda a literatura v tomto období vzkvétala.²⁸

Židé byli často vyháněni z křesťanských zemí anebo byli přímo nuceni k tomu, aby přešli ke křesťanství. I to je bezpochyby jeden z důvodů, proč v této době žilo podstatně více Židů v muslimských zemích než v křesťanských. Od 13. století se mnoho Židů postupně začalo stěhovat ze zemí západní Evropy do zemí východní a jižní Evropy. Nejčastější cílovou destinací bylo Polsko, Maďarsko a Itálie. Odhaduje se, že ještě v roce 900 žilo zhruba 750 000 – 1 500 000 Židů poměrně rovnoměrně rozmístěných jak v muslimských, tak i křesťanských zemích. Ve 12. století se pak počet Židů odhaduje zhruba na 2 miliony, žijících převážně již jen v muslimských zemích.²⁰

V 70. letech 15. století byla vytvořena španělská inkvizice a ta měla za úkol potlačovat judaismus. Roku 1492 pak byli Židé katolickými vládci ze Španělska zcela vyhnáni. Židovské skupině uprchlíků ze Španělska se od té doby říká Sefaradové, odvozené od hebrejského slova Sefarad, které v překladu znamená Španělsko.¹⁹

6.5 Židé v 18. a 19. století

V období 18. a 19. století je velice důležité zmínit dobu osvícenství. Jedná se o hnutí či životní postoj v 18. století, který vedl ke změně v interpretaci pojmů, jako jsou svoboda, rovnost a právo. Předcházela tomu však staletí utlačování a utrpení pro

²⁷ PAVLÁT, L. *Židé – dějiny a kultura*. 2005

²⁸ ŠIŠKA, R. *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás*. 1999

židovský národ. Konkrétně pro Židy osvícenství přineslo možnost emancipace. Tato změna byla především zapříčiněna zhroucením feudálního systému ve většině evropských zemí. Osvícenství hlásalo politickou a právní rovnost a následkem toho docházelo k začleňování Židů do běžné společnosti. Na druhé straně docházelo i ze strany Židů k přijímání kulturních zvyklostí dané země a to i včetně jazyka.²⁹

V druhé polovině 19. století v Evropě stoupala nenávist k židovskému národu, až došlo k vzniku antisemitismu. Jedná se o formu xenofobie, která často vede k diskriminaci a nesnášenlivost vůči Židům. Antijudaismus, který byl velice rozšířen v křesťanských zemích od 13. století, byl směřován hlavně proti židovskému náboženství. Naopak antisemitismus vyjadřuje odpor k židovskému národu jednoduše kvůli jeho původu. Kvůli vzrůstající nenávisti vůči Židům a právě vzniku antisemitismu začala vlna emigrace Židů z Evropy. Největší proud vedl z Ruska do Spojených států. Migrační vlna byla doprovázena také značným populačním růstem židovského národa. V roce 1850 bylo v Rusku zhruba 2,3 milionu Židů a o necelých 50 let později se jejich počet více než zdvojnásobil (5 milionu Židů v Rusku.)³⁰

Emigrovalo však také mnoho Židů z Polska, Rumunska, Řecka, Německa nebo Rakouska - Uherska. Udává se, že ke konci 80. let 19. století během zhruba 25 let do Spojených států přišlo téměř 2 milióny Židů. Tato migrační vlna a její následky položila základ novodobé americké židovské komunity. Po Spojených státech byly dalšími cílovými destinacemi jižní Afrika, Velká Británie a Palestina. Právě návrat do Palestiny byl také zapříčiněn zrodem sionismu, který vznikl jako odpověď na vlnu antisemitismu. Sionismus totiž vyjadřoval touhu Židů vrátit se do jejich původní vlasti.³¹

V 19. století celková lidská populace vlivem demografické revoluce prudce rostla a to stejné platilo i pro židovské obyvatelstvo. Na počátku 20. století židovská populace čítala 2,5 milionů Židů a na konci 19. století vzrostla až o 8 milionů na 10,6 miliónu Židů.³²

²⁹ PAVLÁT, L. *Židé – dějiny a kultura*. 2005

³⁰ EGO, *Jewish Migration*. 2010

³¹ GRAYZEL, S. *A History of the Jews*. 1968

³² LANGE, N. *Svět Židů*. 1996

7 Hlavní evropské migrační vlny v 1. polovině 20. století

7.1 Migrace na počátku 20. století

Na přelomu 19. a 20. století nadále docházelo k migraci Židů z evropských zemí. Důvodem migrace byla trvající neochota evropských zemí začlenit židovské obyvatelstvo do dění společnosti. Právě tento odmítavý přístup evropských zemí měl za následek vznik sionismu. Obzvláště v Rusku docházelo na začátku 20. století k mnoha pogromům, což jsou masové, krvavé nepokoje a vraždění příslušníků jedné náboženské či etnické skupiny. Židé byli v té době obviněni z atentátu na tehdejšího ruského cara Alexandra II a to následující vlnu nenávisti a krveprolití započalo. Přibližně 2 000 Židů zahynulo a mnoho dalších jich bylo zraněno. Z tohoto důvodu započala další vlna migrace z Ruska do Palestiny, na dnešní území Izraele.³³

Mezi lety 1904-1914 z Ruska odešlo a následně do Palestiny imigrovalo zhruba 40 000 Židů. Židé však v Palestině dlouho nevydrželi a udává se, že přibližně polovina přistěhovalých Židů z Ruska se z Palestiny zase odstěhovala, pravděpodobně do USA.³⁴

Na obrázku číslo 1 jsou černým kolečkem zaznamenány největší židovské osady vzniklé v letech 1881-1914. Bílé kolečko značí menší vzniklé židovské osady a čtvercem jsou vyznačeny nově vzniklé arabské osady mezi lety 1881-1914. Na obrázku z JVL (Jewish Virtual Library) jsou také k vidění odhady ohledně celkového počtu obyvatel Palestiny v letech 1881 až 1914. V roce 1881 bylo v Palestině údajně 470 000 Arabů a 24 000 Židů. K roku 1914 se však situace výrazně změnila a počet Židů v Palestině se vyšplhal až k 80 000.

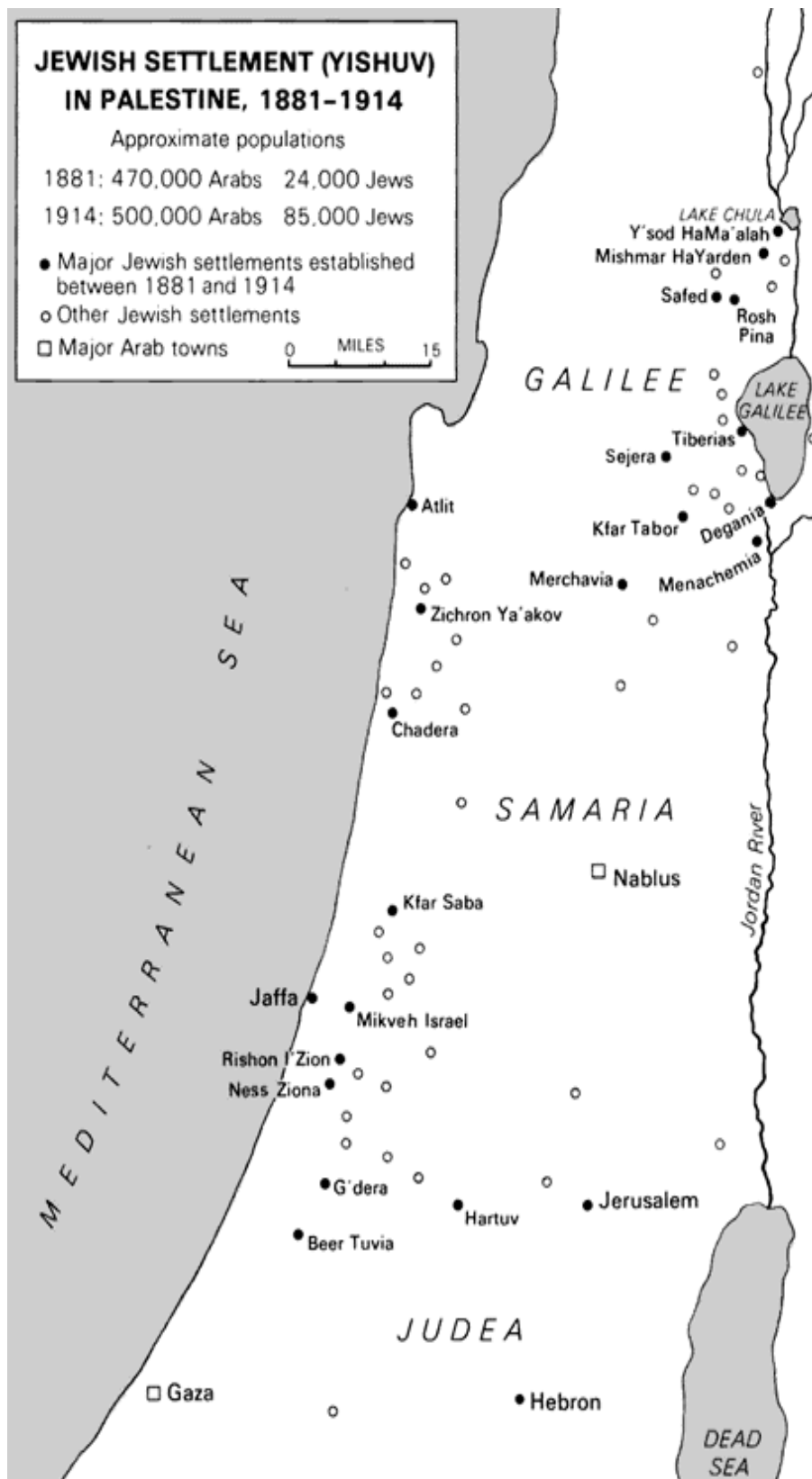
Další hlavní migrační destinace přitom byly stále stejné, jednalo se převážně o Spojené státy, Velkou Británii, Kanadu, Argentinu a země jižní Afriky. Na přelomu 19. a 20. století, konkrétně tedy v letech 1881–1914, celkem emigrovalo z Evropy zhruba 2,73 milionu Židů.³⁵

³³ ŠÍŠKA, R. *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás*. 1999

³⁴ JURANOVA, M. *Migrace židovského obyvatelstva ve 20. století*. 2013

³⁵ LANGE, N. *Svět Židů*. Praha

Obrázek číslo 1.: Židovské osídlení Palestiny mezi lety 1881 - 1914

Zdroj: převzato z Jewish virtual library, 2016

Tabulka č. 1 : Emigrace Židů z Evropy mezi lety 1881-1914

Imigrační destinace	Počet židovských imigrantů
USA	2 040 000
Argentina	113 000
Kanada	105 000
Palestina	70 000
Jižní Afriky	43 000

Zdroj: Lange, N. *Svět Židů*, 1996

Mezi lety 1884–1904 zaznamenával příchod židovských přistěhovalců podle jejich národnosti United Hebrew Charities a z tabulky č. 1 jasně vyplývá, že do Spojených států emigroval z Evropy jednoznačně největší počet Židů. Na tomto místě je potřeba také uvést dalších 200 000 Židů, kteří se v daném období přestěhovali do Velké Británie, a nejedná se tedy o migrační vlnu ven z Evropy.

V tabulce č. 2. je uvedena země, odkud přistěhovalci do Spojených států přišli v období mezi lety 1884–1904. Tabulka č. 3 pak ukazuje příchod židovských přistěhovalců do USA podle jejich národnosti v období mezi lety 1889–1914.

Tabulka číslo 2.: Země původu židovských imigrantů do USA v letech 1884 - 1904

Země původu imigrantů	Počet židovských imigrantů
Rusko	406 657
Rakousko	158 609
Rumunsko	36 099
Německo	15 459
Anglie	2 273
Turecko	1 534
Nizozemsko	524
Švédsko	380
Francie	354
Dánsko	225

Zdroj: Juranová, M. *Migrace židovského obyvatelstva ve 20. století*. 2013

Tabulka číslo 3.: Země původu židovských imigrantů do USA v letech 1889 – 1914

Původ imigrantů	Počet židovských imigrantů
Rusko a Polsko	1 243 000
Rakousko - Uhersko	260 000
Rumunsko	103 000
Velká Británie	73 000
Osmanská říše	20 000
Německo	15 000
Jiné země	67 000

Zdroj: Barnavi, É. *A Historical Atlas of the Jewish People*. 1992, s. 205

Obrázek číslo 2.: Židovské osídlení Balkánských států na počátku 20. století

Zdroj: převzato z: Barnavi, É. *A Historical Atlas of the Jewish People*. 1992

Na předchozím obrázku č. 2 můžeme vidět židovské osídlení v oblasti balkánských států včetně Řecka a Turecka na samém počátku 20. století. V té době vznikaly největší nové židovské komunity právě zde, v blízkosti pobřeží Egejského moře, obzvláště na území Řecka a Turecka.

Příklad balkánských států je zvolen záměrně, jelikož právě zde je možné zcela nejlépe vidět, jak se prostorové rozšíření Židů v rámci Evropy za jedno století nebo dokonce pouhých 30 let může zcela změnit.

V roce 1913 počet Židů na území Řecka stoupl až k 100 000 a na území bývalé Jugoslávie žilo v roce 1918 až 70 000 Židů.³⁶

Na mapě prostorového rozšíření Židů v Evropě v roce 2014 (mapa č. 3) je pak vidět, jak se situace zcela změnila. V Řecku k roku 2014 žilo již pouhých 4 500 Židů, což znamená pokles počtu Židů žijících v Řecku oproti roku 1913 o více než 95 %. Velice podobná je situace v Bulharsku. Na obrázku č. 2 jsou vidět židovské komunity. Sečteme-li je, lze celkový počet Židů žijících v Bulharsku na počátku 20. století odhadnout na 35 000 – 45 000. Pro porovnání je zde opět rok 2014, kdy v Bulharsku žilo již pouhých 2 000 Židů.

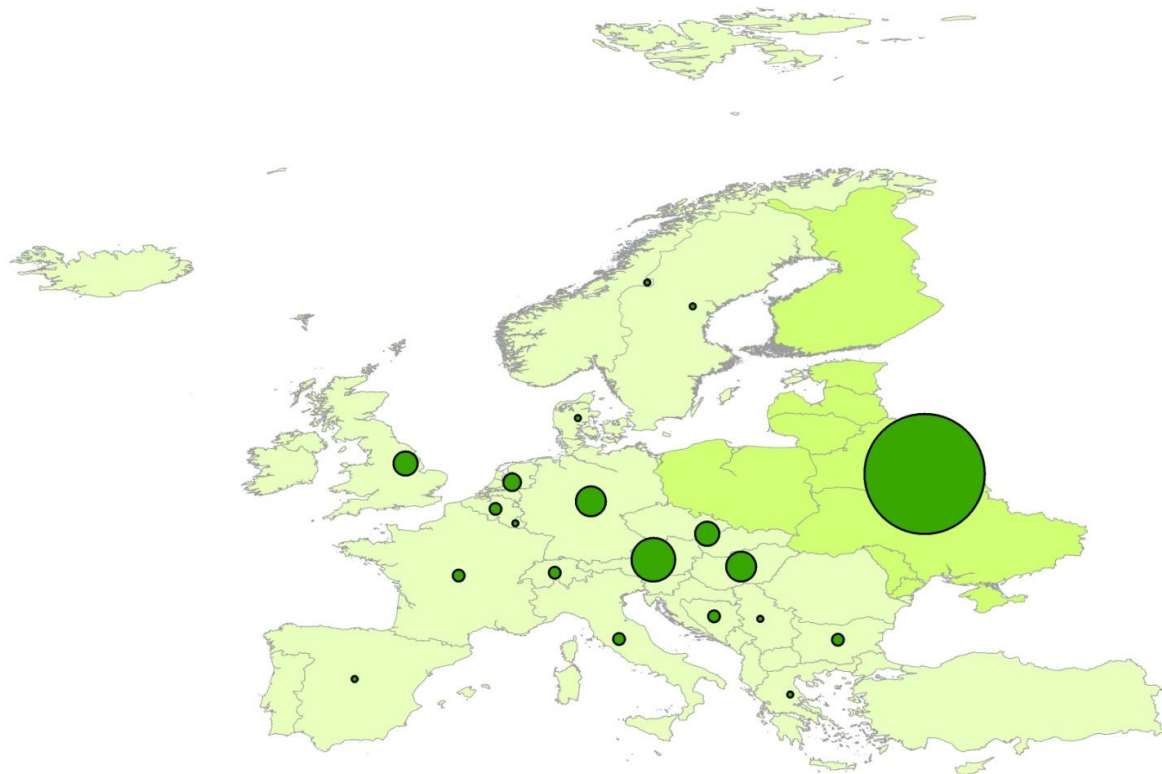
Dalším příkladem je pak již zmiňovaná Jugoslávie. Barnavi uvádí, že po vzniku státu Jugoslávie na daném území žilo zhruba 70 000 Židů. O pouhých 30 let později agentura AJYB (American Jewish Year Book) odhaduje počet Židů žijících v Jugoslávii na 3 500. Znamená to opět obrovský pokles židovské populace žijící na území Jugoslávie, a to o 95 %. Obdobný vývoj je možné pozorovat i u ostatních balkánských zemí.

Na obrázku číslo 3. (Prostorové rozšíření Židů v Evropě v letech 1909–1911) se vychází z dat přes 100 let starých, navíc pro jediný rok nebylo k dispozici dostatek údajů, a tudíž na této mapě je znázorněno prostorové rozšíření Židů v Evropě mezi lety 1909-1911. Z této doby existují pouze data pro celé Ruské impérium, kde v té době žilo přes 6 milionů Židů. Na mapě jsou vyznačeny evropské země, které byly součástí Ruského impéria. Je třeba zmínit, že Židé v té době žili také ještě na území jiných evropských zemí, avšak jen v menší míře (pod 1000 Židů) a proto nejsou dané údaje země na mapě vyznačeny.

³⁶ BARNAVI, É.: *A Historical Atlas of the Jewish People*. 1992

Obrázek číslo 3.:

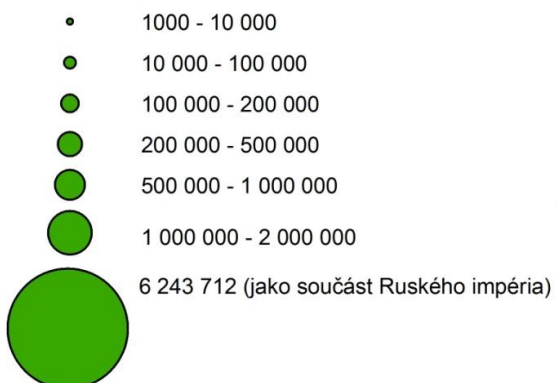
Prostorové rozšíření Židů v Evropě v letech 1909-1911

Legenda:

 Země Ruského impéria

Počet Židů:

1:38 000 000

Autor: Lukas MELLWIG, 2016

Vlastní zpracování dle dat z American Jewish Yearbook

7.2 Období 1. světové války

Během období 1. světové války, tedy mezi lety 1914–1918, se hromadná migrační vlna Židů z Evropy zastavila. Naneštěstí byla 1. světová válka doprovázena velikými ztrátami na životech, nevyjímaje pro Židy, zejména židovské vojáky, kteří padli ve válce, při níž jich zemřelo až 140 000. Nejedná se zde o migraci, avšak toto je velice důležitá součást židovských dějin, kterou je potřeba zmínit a která má přímý vliv na celkové prostorové rozšíření Židů v Evropě.³⁷

Boje, které se vedly na východní frontě, tedy boje mezi Ruskem a Centrálními mocnostmi, se konaly na území, kde v té době žilo až čtyři miliony Židů. Byla to válka, v níž Židé byli i nuceni bojovat proti Židům. V Pruské armádě totiž bojovalo zhruba 100 000 Židů, zatímco na protější Ruské straně stálo přes půl milionu židovských vojáků. Na obou stranách tedy často docházelo k tomu, že z neúspěchu byli obviňováni právě Židé, přičemž jim byla vytýkána neloajlnost a zrada. Celkový počet aktivních židovských vojáků během 1. světové války byl téměř 1,5 milionu. Na straně Centrálních mocností stálo 450 500 židovských vojáků, zatímco na straně Trojdohody bojovalo zhruba 1 055 500 Židů, z nichž dokonce více než polovina pocházela z Ruska.³⁸

Tabulka číslo 4.: Židovští vojáci v Evropě během 1. světové války na straně Dohody

Stát	Počet židovských vojáků	Počet padlých židovských vojáků
Rusko	650 000	100 000
Francie	55 000	9 500
Velká Británie	50 000	8 500
Rumunsko	38 000	900
Itálie	6000	500
Řecko	4 400	300
Srbsko	1200	250

Zdroj: Lange, N. *Svět Židů*. 1996

³⁷ ŠIŠKA, R. *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás*. 1999

³⁸ BARNAVI, É. *A Historical Atlas of the Jewish People*. 1992

Jednoznačně nejvíce ztrát utrpěla Ruská armáda, kde zemřelo kolem 100 000 židovských vojáků. Když k tomuto číslu ještě připočteme zhruba 5 500 padlých židovských vojáků, kteří bojovali například za USA a jiné státy, stoupne celkový počet padlých židovských vojáků na straně Dohody až k 123 500. Nutno však dodat, že u těchto čísel se jedná o kvalifikovaný odhad historiků.³⁹

Na druhé straně bitevního pole stála strana Centrálních mocností, kde taktéž přišlo o život mnoho židovských vojáků. Největší počet padlých bojovalo na straně Rakouska-Uherska, kde zemřelo až 40 000 židovských vojáků. Celkový počet padlých židovských vojáků se na straně Centrálních mocností vyšplhal až k 54 000. Když tedy sečteme celkový počet padlých židovských vojáků na obou stranách, dojdeme k číslu 177 500. Je potřeba si ale uvědomit, že se jedná jen a pouze o židovské vojáky. Životy židovských civilistů (dětí, žen, seniorů) zde nejsou započítány.

Tabulka č. 5.: Židovští vojáci v Evropě během 1. světové války na straně Centrálních moc.

Stát	Počet židovských vojáků	Počet padlých židovských vojáků
Rakousko - Uhersko	320 000	40 000
Německo	100 000	12 000
Turecko	18 000	1000
Bulharsko	12 500	1000

Zdroj: Barnavi, É. *A Historical Atlas of the Jewish People*. 1992

7.3 Migrace během meziválečného období

Ještě v roce 1918, z důvodu ukončení 1. světové války, znovu započaly masové migrace, avšak jejich průběh byl tentokrát podstatně složitější, mj. také proto, že mnoho zemí přímo zakazovalo vstup na jejich území. První světová válka zaznamenala několik významných událostí, které, jak se později ukázalo, měly velký význam pro židovskou

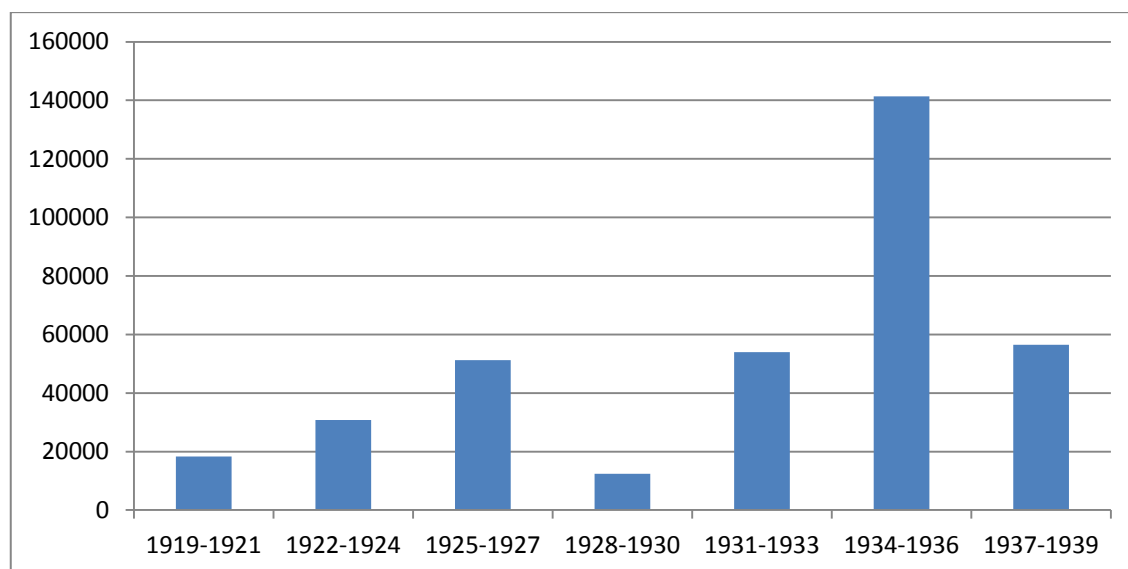
³⁹ BARNAVI, É. *A Historical Atlas of the Jewish People*. 1992

historii. Mezi některé z těchto hlavních událostí patří revoluce v Rusku, britské dobytí Palestiny a postupný vývoj USA jako světové velmoci.⁴⁰

Migrace po 1. světové válce přirozeně pokračovala a hlavní migrační vlna Židů opět vedla ven z Evropy. Jednou z hlavních migračních destinací byla znovu, stejně jako již na přelomu 20. století, Palestina. Mezi lety 1919–1939 do Palestiny emigrovalo až 250 000 Židů z Evropy do Palestiny. Většina přicházela ze zemí východní Evropy, tedy z Ruska, Maďarska či Polska, avšak zhruba 100 000 Židů, kteří emigrovali do Palestiny, bylo z Německa. Jednalo se převážně o migraci v 30. letech 20. století, která byla zapříčiněna zvyšující se vlnou nenávisti a nepřátelských postojů vůči židovskému národu. Celkový počet Židů žijících na území Palestiny během této migrační vlny vzrostl až na 450 000.⁴¹

Při revoluci v Rusku v březnu 1917 došlo k tomu, že byla z vedení státu rázem odstraněna veškerá protizidovská legislativa, což samozřejmě Židé přivítali s nadšením. Dokonce se někteří židovští jednotlivci dostali až do vlády a vrchních pozic v komunistické straně.

Graf číslo 1.: Počet imigrantů do Palestiny v letech 1919–1939 (v tříletých intervalech)

Zdroj: Jewish Virtual library, 2016

⁴⁰ LANGE, N.: *Svět Židů*. 1996

⁴¹ Jewish Virtual library, 2016

Jak vyplývá z grafu číslo 1., jednoznačně nejvíce Židů přicházelo do Palestiny mezi lety 1934–1936, kdy celkový počet příchozích imigrantů během těchto tří let byl 141 334. Právě v tomto období čím dál tím více Židů již nevydrželo stupňující se vlnu nenávisti, a tak se z bezpečnostních důvodů a kvůli strachu rozhodlo opustit evropský kontinent.

V roce 1933 podle American Jewish Yearbook ještě přes 60 % veškeré světové židovské populace žilo na území evropského kontinentu, tedy zhruba 9,5 milionu Židů. O necelých 20 let později počet Židů žijících v Evropě vlivem 2. světové války drasticky klesl a to až o 6 milionů.

„Sčítání lidu v SSSR z konce 30. let mělo značné nedostatky, a tak určit přesně podíl Židů na obyvatelstvu Sovětského svazu v této době není snadné. Usuzuje se, že počet Židů, kteří se ocitli mezi červnem 1941 a koncem roku 1942 na sovětském území (bez Pobaltí) okupovaném Němci, se blížil 1 900 000 osob.“⁴²

Celkově na území předválečného SSSR žilo 2,5 milionu Židů, a to jen v evropské části (z toho na Ukrajině přes 1,5 milionu). Je tedy vidět, že opět nejvíce Židů žilo ve východní Evropě. Země s největším počtem židovského obyvatelstva ve střední Evropě bylo Německo, kde v tomtéž roce (1933) žilo zhruba 500 000 Židů.⁴³

Tabulka číslo 6.: Počet židovských obyvatel v evropských zemích v roce 1933

Stát	Počet židovských obyvatel
Bulharsko	50 000
Československo	357 000
Francie	225 000
Itálie	48 000
Jugoslávie	70 000
Maďarsko	445 000
Německo	565 000

⁴² Holocaust. *Holocaust v Sovětském svazu*, 2011

⁴³ Holocaust encyclopedia. *Jewish population of Europe in 1945*, 2016

Polsko	3 000 000
Rakousko	250 000
Rumunsko	980 000
Řecko	100 000
Sovětský svaz	2 525 000
Velká Británie	300 000

Zdroj: Holocaust encyclopedia, 2016

Bezmála 10 % celkové populace Polska byli Židé a obzvláště pak ve větších městech jako například Varšava, Krakov nebo Lodž byl židovského původu téměř každý třetí obyvatel. Hustota židovského osídlení Polska vzrůstala směrem od západu na východ země.⁴⁴

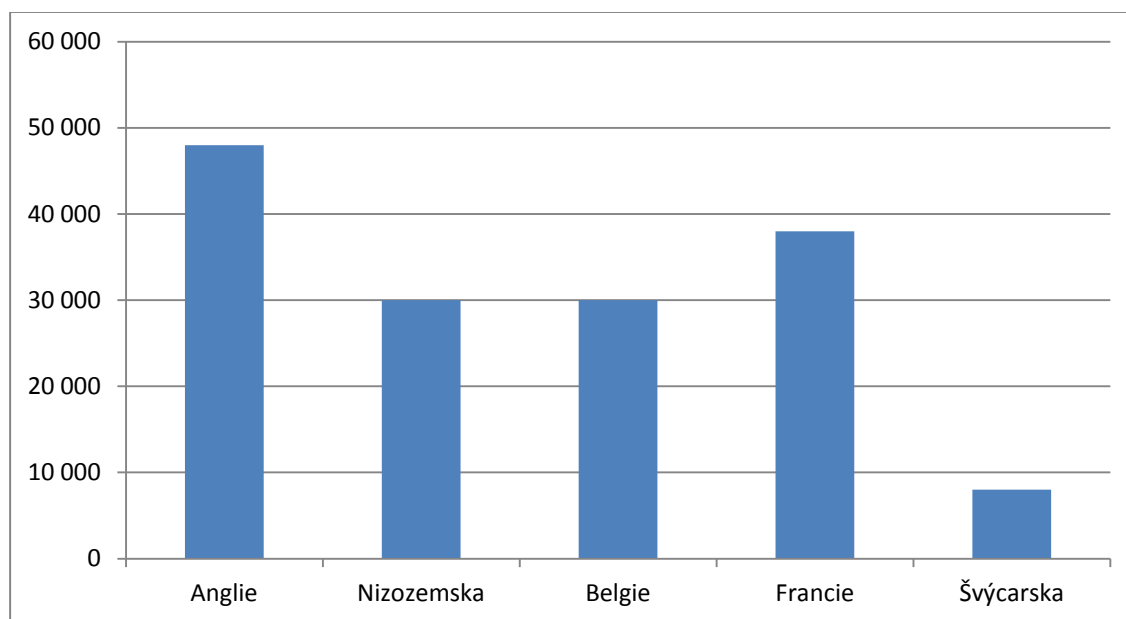
Vedle grafu č. 1 také z grafu č. 2 vyplývá, že migrace židovského obyvatelstva z Evropy byla nejsilnější v polovině 30. let 20. století, bezprostředně před 2. světovou válkou. V rámci Evropy se stala jednou z největších významných migračních destinací Velká Británie. Židé utíkali před nacismem a fašismem, režimy, které se projevovaly vůči židovské populaci nenávisť a násilím. Během tohoto období do Anglie přišlo až 90 000 Židů a většina z nich přicházela ze zemí střední Evropy, z Německa, Polska, Československa a Rakouska.⁴⁵

Obzvláště pak z Německa se zvedla velká migrační vlna mezi lety 1933–1939, od nástupu Hitlera k moci až po vypuknutí 2. světové války. V roce 1935 byly vydány tzv. Norimberské zákony, které byly namířené proti Židům. Tyto zákony zbavovaly Židy hned několika základních práv a svobody.

⁴⁴ Holocaust. *Holocaust v Polsku*, 2011

⁴⁵ JURANOVA, M. *Migrace židovského obyvatelstva ve 20. století*. 2013

Graf číslo 2.: Emigrace Židů z Německa do evropských zemí v letech 1933-1939

Zdroj: Jewish Virtual library, 2016

Emigrace z Německa před 2. světovou válkou (v letech 1933–1939) však neprobíhala jen v rámci Evropy. Veliké množství Židů emigrovalo z Německa i na jiné kontinenty. Kromě Palestiny, do které se přesunulo téměř 60 000 Židů, byla i Čína další cílovou destinací v Asii. Konkrétně do Šanghaje se v tomto období přistěhovalo kolem 18 000 Židů.

Do USA přišlo během těchto pár let dalších 90 000 Židů a na území Latinské Ameriky se jich přistěhovalo celkem 83 000. Nejvíce Židů emigrovalo do největších států Jižní Ameriky, Argentiny (25 000) a Brazílie (15 000). Celkově z Německa od Hitlerova nástupu k moci až do roku 1941 emigrovalo 360 000 Židů.⁴⁶

⁴⁶ Jewish Virtual library, 2016

8 Období 2. světové války

8.1 Genocida

Hitler své hrůzostrašné myšlenky na vyhlazení Židů vyslovoval již dlouho dopředu, a jak víme, tento plán pak i s nelidskou vynalézavostí a důkladností tvrdě prosazoval. V letech 1941–1945 v programu vyhlazení Židů v Evropě padlo za oběť celkově 6 milionu Židů (muži, ženy i děti), což představovalo v té době více než třetinu z celkové židovské populace.

Z židovských dějin víme, že pronásledování a utrpení pro Židy nebylo nic nového a doprovázelo je napříč celými dějinami, avšak holocaust zůstává historicky ojedinělý a bezpochyby patří k nejhrůzostrašnějším událostem v lidských dějinách.

Vedoucí policie a říšský vůdce Heinrich Himmler byl Hitlerem osobně pověřen k tomu, aby uskutečnil masové vyhlazování neboli tzv. „konečné řešení“. Na konferenci ve Wannsee dne 20. 1. 1942 bylo rozhodnuto a vypočítáno, že tento program „konečného řešení“ se týká všech 11 milionu Židů, kteří stále žili na evropském kontinentu. Himmler se domníval, že Židovské ženy i děti by v budoucnu mohly představovat potenciální hrozbu (z dětí by mohli vyrůst mstitelé svých otců), a proto měli být zabiti všichni Židé bez rozdílu – muži, ženy i děti.⁴⁷

Během válečných let nebyla emigrace ze zemí zasažených válkou již tak jednoduchá. Nicméně do roku 1941 bylo z Německa a Rakouska ještě deportováno přes 500 000 Židů a z Protektorátu Čechy a Morava bylo mezi lety 1939–1941 vystěhováno 30 000 Židů. Hlavním cílem zde bylo odsunout židovské obyvatelstvo z Německé říše, a to pokud možno „legálním“ způsobem.⁴⁸

Vyvražďování Židů s problematikou migrace souvisí jen nepřímo, avšak zcela zásadně ovlivnilo prostorové rozšíření Židů v Evropě, a proto je nezbytné tyto údaje a data uvést. Zpočátku se vyvražďování uskutečňovalo prostřednictvím speciálních vraždících jednotek SS a jiných policejních skupin, tzv. „Einsatzgruppen“.

Hlavním terčem na dobytém válečném území byli sice Židé, ale zabíjeni byli také Romové a komunisté. Do zimy roku 1941 „Einsatzgruppen“ zastřelilo údajně až

⁴⁷ PAVLÁT, L. *Židé – dějiny a kultura*. 2005

⁴⁸ Friends and Partners, 1995

1,5 milionu Židů. Nacistům však tento způsob vraždění nepřišel dostatečně efektivní, a proto přemýšleli nad tím, jak popravky ještě rozšířit a zrychlit. V prosinci roku 1941 pak byl v Chełmně nedaleko Lodži zřízen první vyhlazovací tábor, kde k masovému zabíjení nacisté používali jedovatý plyn.⁴⁹

Tabulka číslo 7.: Počet Židů v Evropě před 2. světovou válkou a počet Židů vyhlazených během 2. světové války.

Stát	Počet Židů před válkou	Počet vyhlazených Židů mezi lety 1939 - 1945
Polsko	3 250 000	3 000 000
Sovětský svaz	2 800 000	1 200 000
Rumunsko	800 000	350 000
Maďarsko	400 000	300 000
Protektorát Čechy a Morava	315 000	270 000
Německo	230 000	180 000
Litva	155 000	135 000
Nizozemsko	140 000	105 000
Francie	320 000	90 000
Lotyšsko	95 000	85 000
Rakousko	80 000	65 000
Řecko	75 000	65 000
Jugoslávie	75 000	60 000
Belgie	85 000	24 000
Bulharsko	60 000	11 000
Itálie	45 000	7 500
Norsko	2 000	800
Lucembursko	2 000	700

Zdroj: Barnavi, É. *A Historical Atlas of the Jewish People*. 1992

⁴⁹ BARNAVI, É. *A Historical Atlas of the Jewish People*. 1992

Některé evropské země, které během 2. světové války nebyly Hitlerem přímo podmaněny a ve kterých nedošlo k vyhlazování židovských obyvatel, otevíraly své hranice pro válečné uprchlíky, avšak emigrace z válkou zasažených zemí byla velice složitá. Během 2. světové války nejvíce uprchlíků přijalo USA (170 000), Palestina (100 000) a Velká Británie (100 000). Mezi další evropské státy, které ve značné míře během 2. světové války přijaly židovské uprchlíky, patřilo Švýcarsko (25 000), Portugalsko (10 000) a Španělsko (3000). U těchto čísel, stejně jako u tabulky č. 7, se však hlavně jedná pouze o kvalifikované odhady, a proto je potřeba brát tyto počty s určitou rezervou.⁵⁰

Ve vyhlazovacích táborech ve střední Evropě zahynulo obrovské množství Židů, politických vězňů a Romů. Už jen na území Polska bylo zřízeno šest vyhlazovacích táborů: Osvětim, Majdanek, Belzec, Treblinka, Chelmno a Sobibor. Vůbec největším nacistickým koncentračním táborem byla Osvětim, která byla dokonce rozdělena na tři části: Osvětim I, Osvětim II/Birkenau a Osvětim III/Monowitz.⁵¹

Během války bylo do Osvětimi deportováno přes 1,3 milionu lidí, avšak evidovaných bylo jen něco přes 400 000. Zbýlých 900 000 lidí bylo zabito téměř ihned po příjezdu do tábora. Evidovaných Židů dopravených do Osvětimi bylo 200 000, avšak ve skutečnosti jich bylo na toto místo deportováno 1,1 milionu a zavražděno kolem 1 milionu. Tato čísla jsou o to děsivější, když pomyslíme, že se jednalo pouze o jeden koncentrační tábor.⁵²

Všichni Židé však nezahynuli ve vyhlazovacích táborech. Byla také zřízena ghetta v největších městech, obzvláště v Polsku, kde před válkou žilo nejvíce Židů (Varšava, Lodž, Lvov, Krakov). Ghetta byla přelidněna, nebyl dostatek jídla a pití a celkově zde panovaly hrozné životní podmínky, kdy Židé ještě k tomu všemu museli celé dny těžce pracovat. Už jen v samotném ghettu ve Varšavě, které bylo po New Yorku údajně druhým největším židovským centrem, žilo odhadem až 500 000 lidí (většinou Židů) a kolem 90 000 z nich v tomto ghettu i zahynulo. V létě roku 1942 pak začaly deportace

⁵⁰ GILBERT, M. *Atlas of the Holocaust*. 1993

⁵¹ Auschwitz-Birkenau. *Dějiny a současnost*, 2009

⁵² Auschwitz-Birkenau. *Dějiny a současnost*, 2009

obyvatel ghatt do vyhlazovacích táborů, během kterých bylo denně odváženo až 7 000 lidí.⁵³

Obrázek číslo 4.: Nejvýznamnější ghetta, vyhlazovací a koncentrační tábory

Zdroj: převzato z: Holocaust, 2012

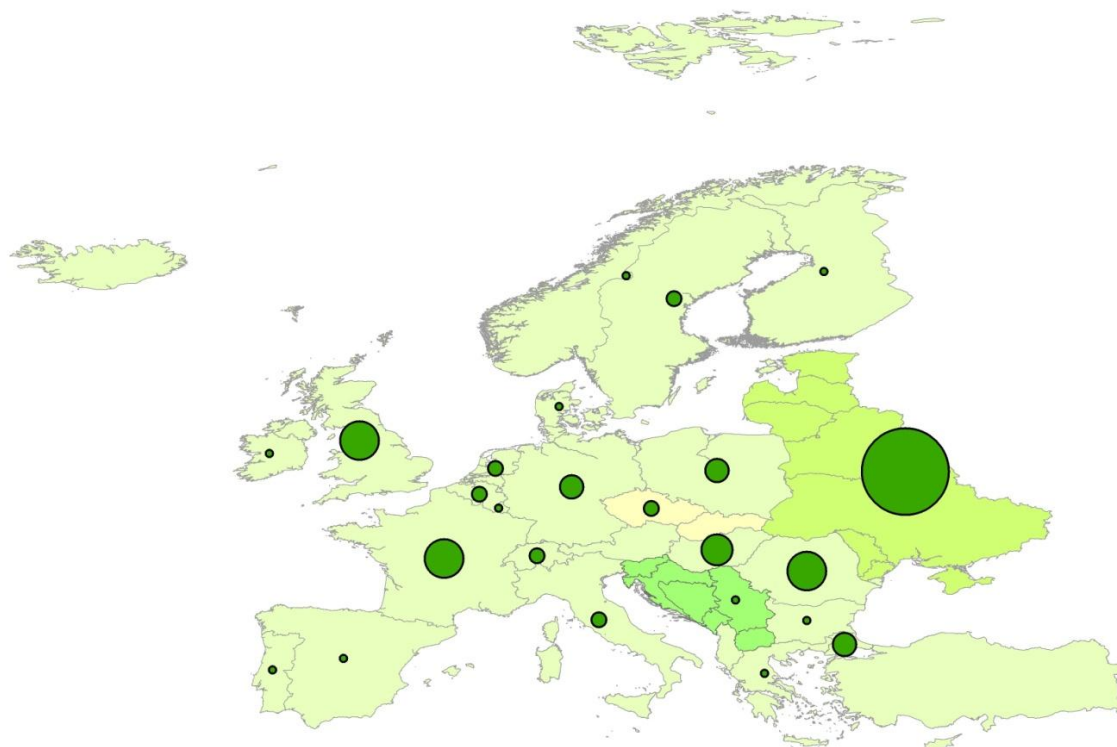
Obrázek číslo 5. na další stránce (Prostorové rozšíření Židů v Evropě v roce 1949) znázorňuje prostorové rozšíření Židů v Evropě těsně po 2. světové válce. Z této doby jsou známy pouze údaje pro celé SSSR, a proto státy, které v roce 1949 náležely SSSR, jsou takto i na mapě vyznačeny. Dostupná data byla k dispozici jen pro Československo i Jugoslávii jako celek, nikoliv pro jednotlivé země a proto jsou zmiňované státní útvary na mapě také vyznačené.

⁵³Holocaust. *Holocaust v Polsku*, 2011

Židovská populace v Evropě se vlivem 2. světové války snížila až o 6 milionů. Nejvíce se počty Židů oproti údajům z let 1909–1911 snížily v zemích střední a východní Evropy a to v Polsku, Rakousku, Československu, Německu, Rumunsku a na Ukrajině. Naopak se počet Židů zvýšil ve Francii, Velké Británii a Švédsku.

Obrázek číslo 5.:

Prostorové rozšíření Židů v Evropě v roce 1949

Legenda:

- Československo
- Jugoslávie
- SSSR

Počet Židů:

- 1000 - 10 000
- 10 000 - 50 000
- 50 000 - 100 000
- 100 000 - 200 000
- 200 000 - 400 000
- 2 000 000 (jakou součást SSSR)

1:38 000 000

Autor: Lukas MELLWIG, 2016
Vlastní zpracování dle dat z American Jewish Yearbook

9 Druhá polovina 20. století

Faktem je, že 2. světová válka znamenala úplnou změnu mapy židovského světa a lze říci, že zásadně ovlivnila i současný stav prostorového rozšíření Židů ve světě. Bezprostředně po ukončení 2. světové války žila téměř polovina světového židovstva na území Spojených států amerických, tedy asi 5 milionu Židů.⁵⁴

Američtí Židé se snažili evropským Židům pomoci a usilovali o vznik nadací, fondů a organizací, které by podporovaly židovské uprchlíky. Mimo jiné také vznikl WJC – World Jewish Congress, neboli světový židovský kongres, který se stal první a vlastně i jedinou světovou organizací, která reprezentuje Židy všech náboženských směrů. WJC se zastávala práv a zájmů Židů například v OSN a jiných světových organizacích.⁵⁵

9.1 Založení státu Izrael

Nejdůležitější událost, kterou zde je třeba uvést je založení státu Izrael. Vyhlášení nezávislosti Izraele dne 14. 5. 1948 výrazně ovlivnilo prostorové rozšíření Židů ve světě. Bezprostředně po této události započala migrace do Izraele z celého světa, která trvá doposud.

Podle sčítání lidu v Izraeli z listopadu roku 1948 žilo v té době na území Izraele pouze 713 000 Židů, což představovalo 6,27 % z celkové tehdejší židovské populace ve světě, a tudíž přes 93 % žilo v diaspoře. V té době měl Izrael pouze 782 000 obyvatel, z čehož Židé tvořili 90,33 % a Arabové zbylých 9,67 %.

Židé z celého světa se vrací do „zaslíbené země“ na území Palestiny a lze předpokládat, že se jedná také o příslušníky z „Deseti ztracených kmenů Izraele“ (viz Kapitola 5.3 Babylonské zajetí). Přímý vliv, který založení státu Izraele měl na prostorové rozšíření židovské světové a evropské populace, je znázorněn na grafu číslo 4. a grafu číslo 5. (v kapitole 10 - Změny prostorového rozšíření Židů v Evropě a ve světě).

⁵⁴ ŠIŠKA, R. *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás*. 1999

⁵⁵ ŠIŠKA, R. *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás*. 1999

10 Změny v počtu židovské populace v Evropě a ve světě

V tabulce číslo 8. je vidět celkový počet světové židovské populace v průřezových letech 20. století v rozmezí zhruba deseti let. Jedná se však hlavně o odhady, obzvláště pak nejstarší údaje. Pro svoji důležitost jsou přidána také léta před 2. světovou válkou a po ní. Bazický index ukazuje procentuální změnu populace od prvního vybraného roku, tedy v tomto případě od roku 1902 (10 378 530), který představuje 100 %. Na druhou stranu řetězový index znázorňuje procentuální změnu populace vždy od předchozí zjištěné hodnoty.

Tabulka číslo 8.: Změny v počtu žid. populace v průřezových letech ve světě ve 20. st.

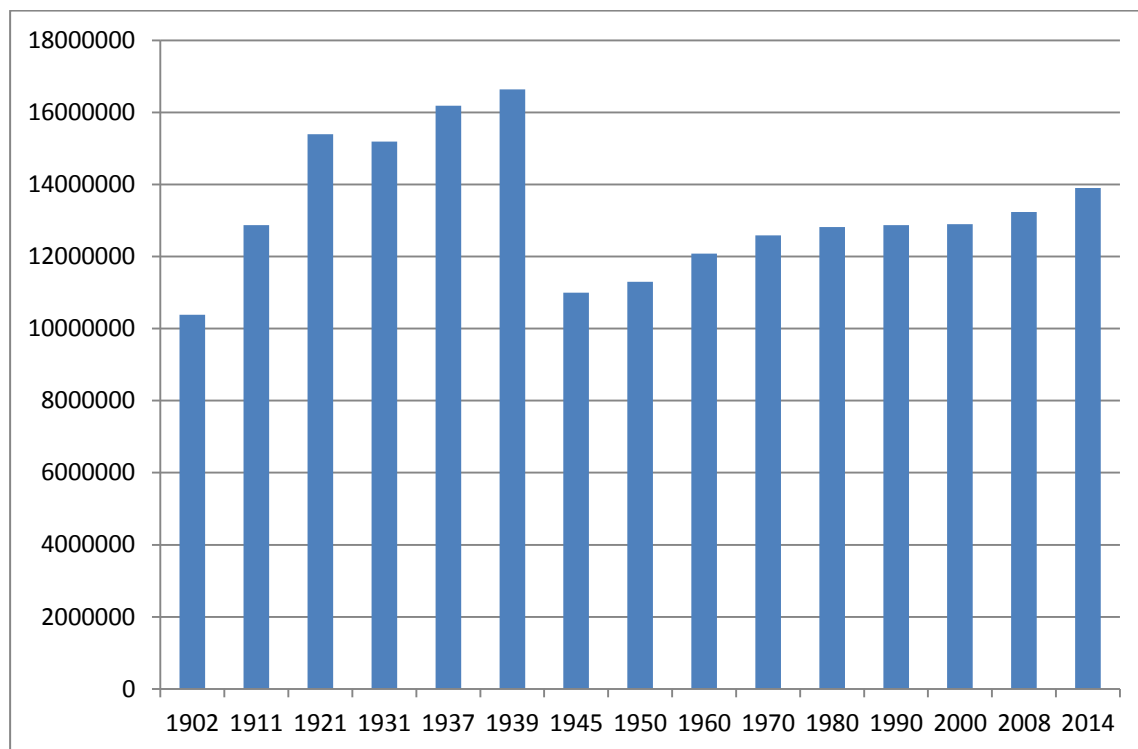
Rok	Židovská populace	bazický index (v %)	řetězový index (v %)
1902	10 378 530	100%	x
1911	12 867 856	123,9%	123,9%
1921	15 393 815	148,3%	119,6%
1931	15 192 218	146,3%	98,6%
1937	16 180 000	155,8%	106,5%
1939	16 633 675	160,2%	102,8%
1945	11 000 000	105,9%	66,1%
1950	11 297 000	108,8%	102,7%
1960	12 079 000	116,3%	107,0%
1970	12 585 000	121,2%	104,1%
1980	12 819 000	123,5%	101,8%
1990	12 868 000	123,9%	100,3%
2000	12 900 000	124,2%	100,2%
2008	13 231 700	127,4%	102,5%
2014	13 900 000	133,9%	105,0%

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z American Jewish Year Book, 2014

Dalo by se říci, že od roku 1902 do roku 1939 měl celkový počet židů převážně rostoucí tendenci a v roce 1939 pak dosáhl svého vrcholu. Těsně před 2. světovou válkou, v roce 1939, byla židovská populace největší, a proto je logicky i bazický index v tomto roce nejvyšší. Počet židů na světě se oproti roku 1902 zvýšil o 60 %. Následovala však 2. světová válka, kdy docházelo k vyhlazování Židů. Při porovnání počtu Židů v letech 1939 a 1945 vidíme obrovský pokles o více než 6,5 milionů Židů, tedy zhruba o jednu třetinu (33,9 %) z veškeré židovské populace.

Po 2. světové válce však opět následoval poměrně rychlý nárůst židovské populace. Mezi lety 1945 a 1960, tedy za pouhých 15 let se židovská populace rozrostla o více než 1 milion. Od té doby však celkový počet židů tak strmý růst již nezaznamenal. Celková světová židovská populace sice stále rostla, avšak už zdaleka ne tak rychle, jako tomu bylo v 50. letech 20. století. Zatímco po 2. světové válce za pouhých 15 let přibýlo 1 milionu židů, další celkový růst populace o 1 milion trval přes 45 let. Nejlépe popisovaná skutečnost patrná mezi lety 1980 a 2000, kdy v rozmezí 20 let celková židovská populace vzrostla, avšak jen minimálně (o pouhých 80 000).

Graf číslo 3.: Vývoj celkové židovské populace ve světě v průřezových letech 20. st.

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z American Jewish Year Book, 2014

Jestliže hodnota u řetězového indexu v tabulce číslo 8. přesahuje 100 %, znamená to, že celkový počet Židů oproti předchozímu období vzrostl. Za posledních 40 let je možno sledovat nejvyšší nárůst oproti předchozímu sledovanému roku v roce 2014, tedy v nejnovějším sledovaném období. Oproti roku 2008 se počet židů zvýšil o 5 % a to za pouhých 8 let. Tyto údaje je možné dobře pozorovat i na grafu č. 3. (Vývoj celkové židovské populace ve světě v průřezových letech 20. století.)

11 Změny prostorového rozšíření Židů v Evropě a ve světě

V průběhu 20. století se zcela změnilo prostorové rozšíření židovského obyvatelstva ve světě, jak je možno vidět v grafu číslo 4., který vychází z dat z AJYB. Před 2. světovou válkou ještě více než 60 % (téměř 9,3 milionu) všech židů žilo na území Evropy. V Americe pobývalo v roce 1930 více než 4,6 milionu židů. O 35 let později se však obraz prostorové rozšíření židů zcela změnilo.

Evropa hlavně vlivem 2. světové války ztratila přes 30 % z celkového počtu Židů žijících na tomto území. Během války bylo vyhlazeno přes 6,5 milionu evropských Židů, a proto je logické, že se tato skutečnost promítne na procentuálním prostorovém rozšíření Židů ve světě. Nicméně také migrační vlny před 2. světovou válkou, během ní a po ní zpravidla probíhaly směrem ven z Evropy, nejčastěji právě do Ameriky, kde židovská komunita velice posílila. Veliký procentuální nárůst počtu Židů zaznamenala také Asie, což je dáno založením státu Izrael v roce 1948. Od roku 1930 do roku 1965 přibýlo v Asii téměř 2 miliony Židů, což představuje 15 % z tehdejší celkové židovské populace. Nutno dodat, že 95 % všech Židů, kteří v té době žili v Asii, žili právě v Izraeli.

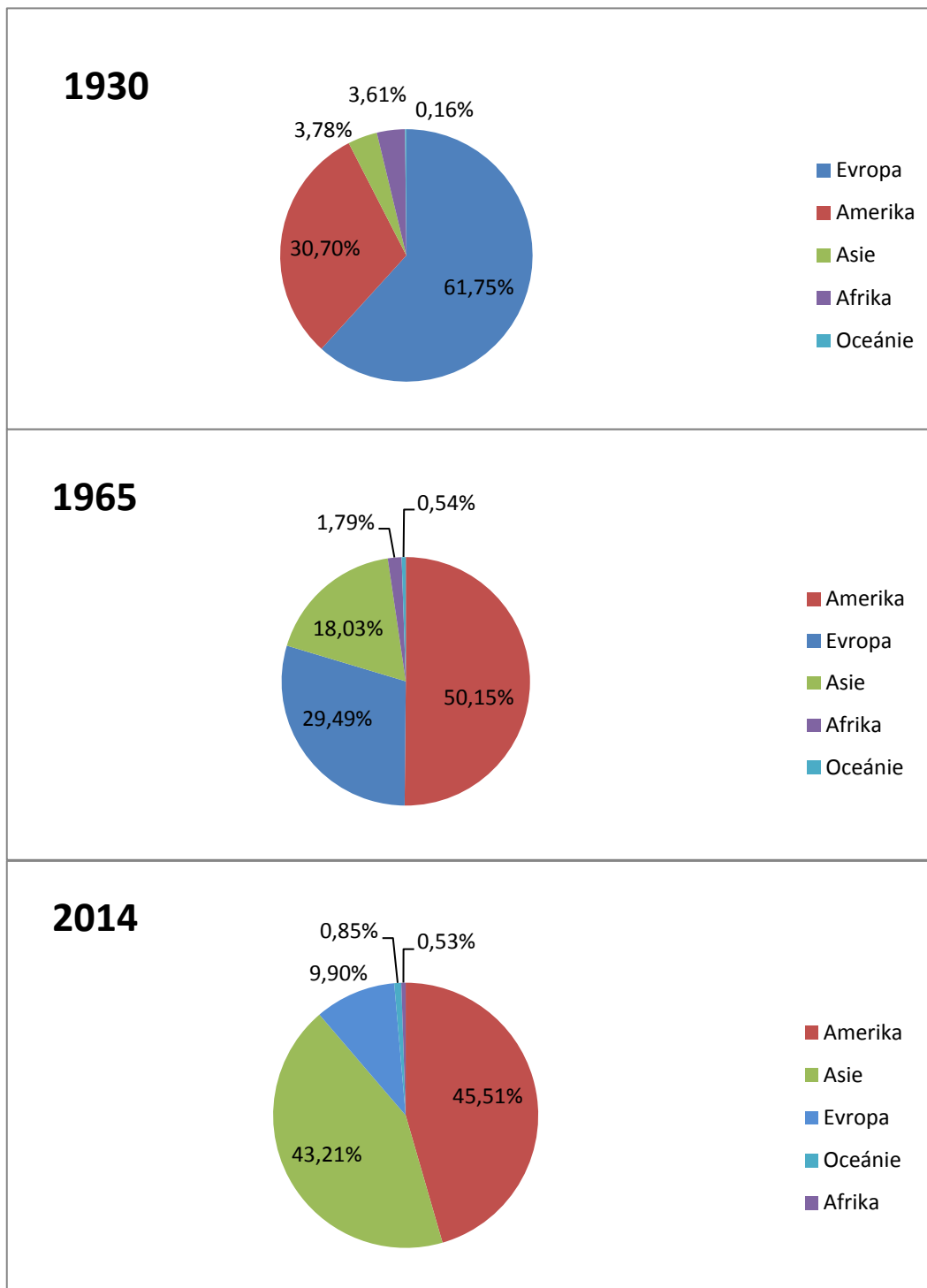
Období mezi lety 1948 - 2014 pak pro Evropu znamenalo opět obrovské snížení celkové populace židovského obyvatelstva a to až o 20 %. Naopak Asie v čele s Izraelem znovu mohutně posílila. Počet Židů žijících v Asii se zvýšil o 25 %. Izrael byl v roce 2014 dokonce už státem s nejvyšším počtem židovského obyvatelstva na světě (6 103 200 Židů). V Asii už v dnešní době žije téměř tolik Židů jako v Americe a společně na těchto dvou kontinentech v roce 2014 žilo 88,72 % z veškeré židovské populace. Z těchto 88,72 % pak téměř 94 % židů žilo v pouhých dvou státech: V Izraeli a USA.

V dnešní době na území Evropy žije nejvíce Židů ve Francii, Velké Británii, Rusku a Německu. V těchto čtyřech zemích žilo k roku 2014 téměř 76 % veškeré evropské židovské populace. Vedoucí zemí je Francie, kde k roku 2014 žilo 475 000 Židů.

Stálý úbytek židovského obyvatelstva ve 20. století doprovázel také Afriku. V roce 1930 zde žilo přes půl milionu Židů a v roce 1965 pak jejich počet klesl zhruba o jednu

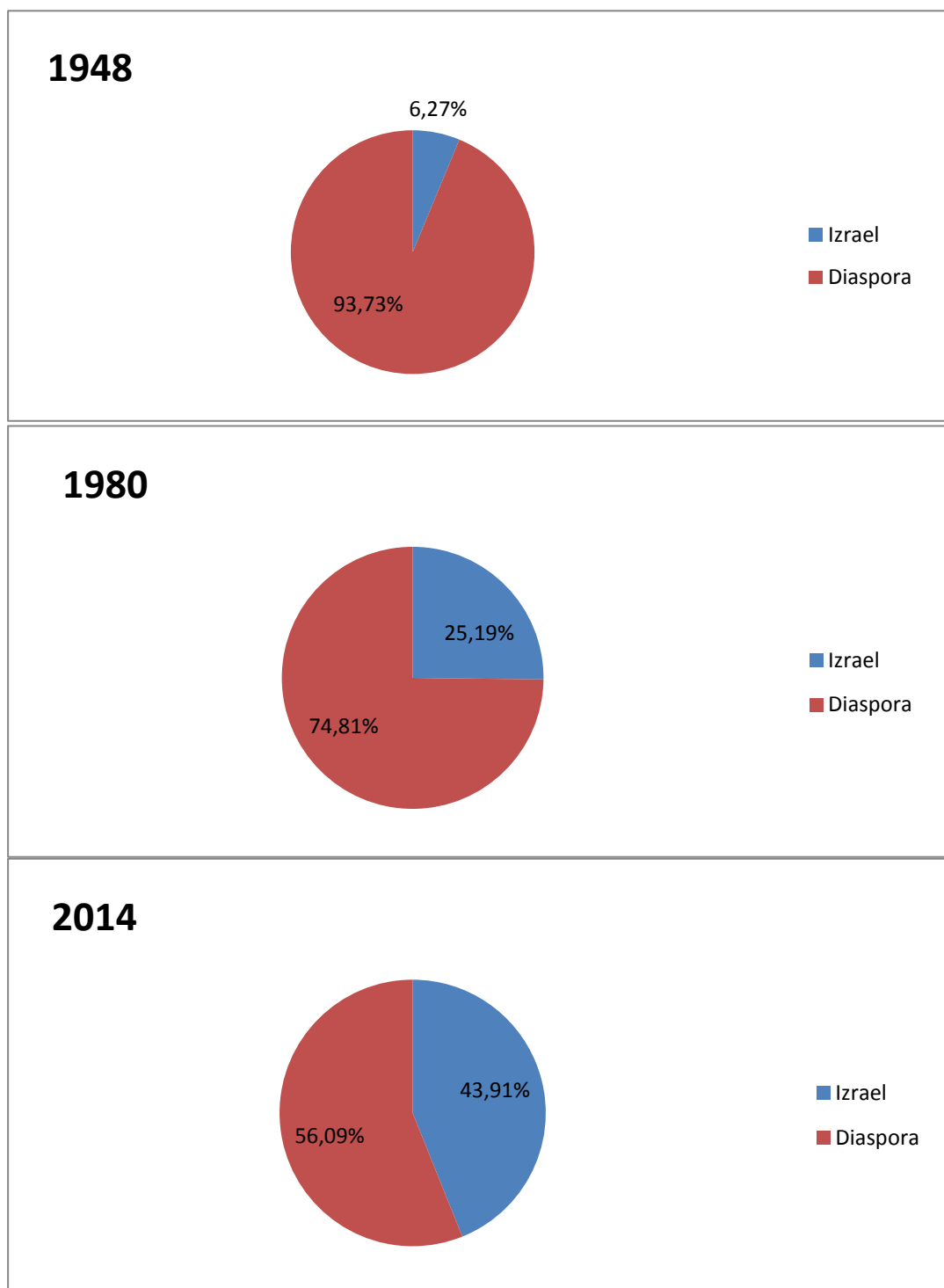
polovinu. V roce 2014 v Africe žilo už pouze 74 700 Židů a z toho asi 94 % žilo v Jihoafrické republice.

Graf číslo 4.: Prostorové rozšíření židovského obyvatelstva v průřezových letech

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z American Jewish Year Book, 2014

Graf číslo 5.: Židovská populace v Izraeli a v diaspoře v letech 1948, 1980, 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z American Jewish Year Book, 2014

Graf č. 5 ukazuje vývoj židovské populace žijící v diaspoře ve 20. století a na začátku 21. století. V těchto třech průřezových obdobích je patrný trend kontinuálního návratu Židů do Izraele.

Z grafu č. 4 vyplývá, že nejvíce Židů přišlo do Izraele z Evropy. Oproti roku 1948 zaznamenal Izrael o 32 let později více než 20 % nárůst, což znamená, že v Izraeli už v roce 1980 žila více než čtvrtina světové židovské populace (zhruba 3,3 milionu Židů).

Tabulka číslo 9.: Imigrace do Izraele od roku 1948 do roku 2014 v pětiletých intervalech

Období	Celkový počet imigrantů	Průměrný počet	Nejvyšší počet (v roce)	Nejnižší počet (v roce)
1948-1952	712 234	142 447	239 954 (1949)	24 610 (1952)
1953-1957	196 558	39 312	72 634 (1957)	11 575 (1953)
1958-1962	185 238	37 048	61 533 (1962)	23 988 (1959)
1963-1967	180 776	36 155	64 489 (1963)	14 469 (1967)
1968-1972	193 382	38 676	55 888 (1972)	20 703 (1968)
1973-1977	148 076	29 615	54 886 (1973)	19 754 (1976)
1978-1982	110 366	22 073	37 222 (1979)	12 599 (1981)
1983-1987	69 999	13 999	19 981 (1984)	9 505 (1986)
1988-1992	489 757	97 951	199 516 (1990)	13 034 (1988)
1993-1997	370 150	74 030	79 844 (1994)	66 221 (1997)
1998-2002	270 740	54 148	76 766 (1999)	33 570 (2002)
2003-2007	102 755	20 551	23 373 (2003)	18 131 (2007)
2008-2012	78 357	15 671	13 701 (2008)	16 892 (2011)
2013-2014	43 468	21 734	26 500 (2014)	16 968 (2013)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Jewish Virtual library, 2016

Celkový počet imigrantů do Izraele v pětiletých intervalech od roku 1948 do roku 2014 je možno vidět v tabulce číslo 9. Dne 14. 5. 1948 byla vyhlášena nezávislost Izraele a v následujících pěti letech do Izraele imigrovalo rekordních 712 234 lidí, kdy v samotném roce 1948 imigrovalo téměř 240 000 lidí. Celkově pak od roku 1948 do roku 2014 imigrovalo do Izraele přes 3 150 000 lidí. Z tabulky č. 9 je také patrné, že docházelo k velikým výkyvům, avšak počet imigrantů za jednotlivý rok jen v jednom roce klesl pod 10 000 (v roce 1986). O čtyři roky později, v roce 1990, se pak počet imigrantů zvýšil více 20 krát. Prvních 25 let po založení Izraele byl v pětiletých intervalech průměrný počet imigrantů přicházejících do Izraele výrazně vyšší, než tomu je posledních 10 let. Obzvláště pak ale mezi lety 1988 a 2002 byl průměrný počet přicházejících migrantů v pětiletých intervalech velmi vysoký a nikdy neklesl pod hranici 54 000.

Hlavní migrační vlny do Izraele tedy vedly ze zemí východní Evropy. Až 1,2 milionů imigrantů přišlo do Izraele ze zemí bývalého SSSR, z Ruska a Ukrajiny. Od roku 1948 do roku 2012 pak do Izraele z Polska a Rumunska imigrovalo až 630 000 lidí. Dalšími evropskými zeměmi, ze kterých od roku 1948 imigrovalo nejvíce lidí do Izraele, jsou Francie (81 885), Bulharsko (44 372) a Maďarsko (33 022). Podle dostupných informací i z Československa do Izraele imigrovalo téměř 25 000 lidí. Nejvíce imigrantů, kteří nepřicházeli z evropského kontinentu, bylo ze států severní Afriky. Z Maroka, Alžírsko a Tunisko do Izraele během 64 let imigrovalo více než 350 000 lidí. Irák (131 138) a USA (101 592) pak byly další mimoevropské země s nejvyššími počty imigrantů do Izraele.⁵⁶

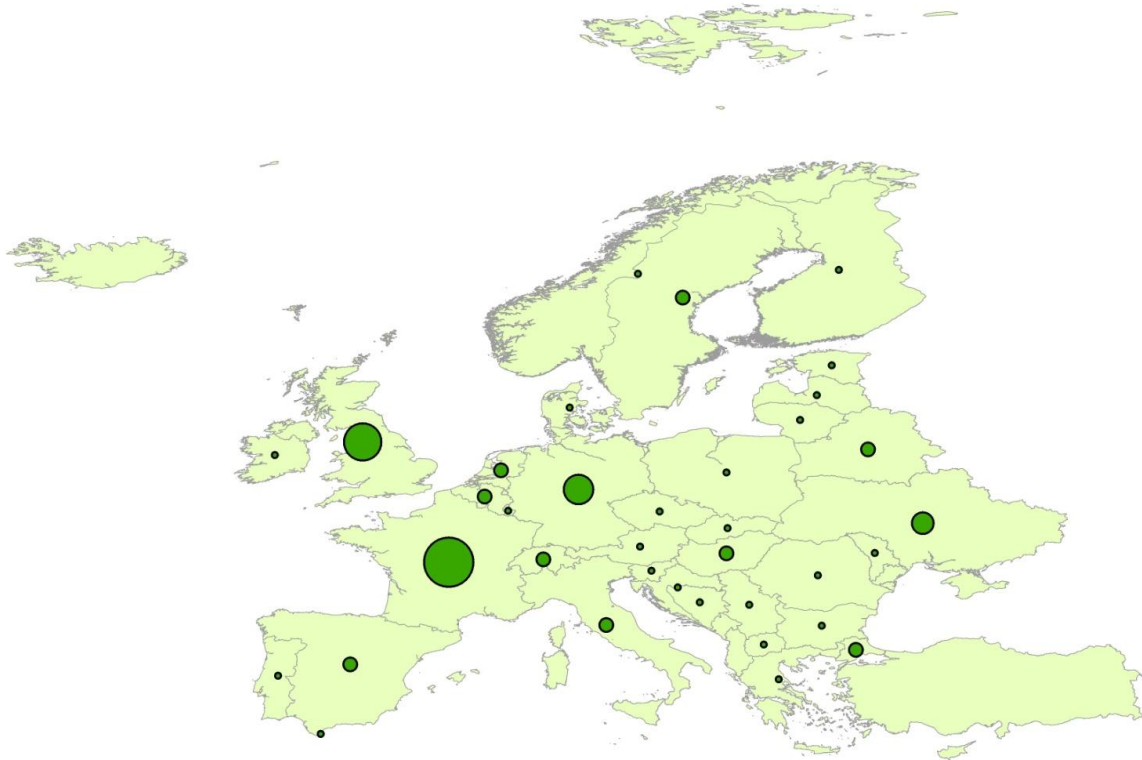
V těchto statistikách se nejedná pouze o Židy, nýbrž o celkový počet imigrantů do Izraele. Je však třeba dodat, že při pohledu na tehdejší a současné národnostní složení Izraele lze předpokládat, že většina imigrantů byla židovského původu, ostatně tohle tvrzení dokládá i Graf číslo 4.

Obrázek číslo 6. ukazuje prostorové rozšíření Židů v 2014, kdy v Evropě žilo již pouhých 1,4 milionu Židů. Nejvíce Židů žilo ve Francii (475 000) a Velké Británii (290 000). Oproti mapě z roku 1949 je možno vidět pokles židovské populace obzvláště v zemích střední Evropy, tedy v České, Slovenské a Polské republice. Je zde třeba také zmínit 186 000 Židů, kteří k roku 2014 žili na území Ruska.

⁵⁶ Jewish Virtual library, 2016

Obrázek číslo 6.:

Prostorové rozšíření Židů v Evropě v roce 2014

Legenda:

Počet Židů:

- 500 - 10 000
- 10 000 - 50 000
- 50 000 - 100 000
- 100 000 - 200 000
- 200 000 - 400 000
- 400 000 a více

1:38 000 000

Autor: Lukas MELLWIG, 2016
Vlastní zpracování dle dat z American Jewish Yearbook

12 Židé v České republice

12.1 Židovské obce v ČR a jejich členové

Přesná aktuální data ohledně celkového počtu Židů v ČR nejsou veřejnosti volně k dispozici, a proto se často pracuje se staršími daty nebo odhady. Od roku 1989 je v Česku 10 samostatných židovských obcí, které jsou sdruženy Federací židovských obcí (FŽO), a v ní je zaregistrováno asi 3000 členů. FŽO funguje jako kolektivní člen Světového židovského kongresu (WJC). Z těchto 10 židovských obcí, které patří pod Federaci židovských obcí v ČR, je 7 obcí v Čechách a 3 na Moravě. Jedná se o židovské obce v Brně, Děčíně, Karlových Varech, Liberci, Olomouci, Ostravě, Plzni, Praze, Teplicích a v Ústí nad Labem.

Zhruba dalších 2000 Židů je evidováno v jiných židovských spolcích (Menorah, Sochnut, Hadasa aj.). Celkové odhady ohledně počtu Židů na území ČR dosahují až ke 20 000, avšak drtivá většina z nich není vůbec registrována.⁵⁷

Obrázek číslo 7.: Židovské obce a jejich působnosti v rámci ČR

Zdroj: Federace židovských obcí, 2010

⁵⁷ Federace židovských obcí, 2008

Jeden z problémů, který v současné době zaměstnává židovskou komunitu v České republice, je stárnoucí populace členů židovských obcí. V roce 2014 vydaly Židovské listy článek, ve kterém se zabývaly právě touto problematikou a výhledem do budoucna, kde se snažily odhadnout počet členů v židovských obcích na našem území za 20 let.

Zatímco v roce 2012 byl průměrný věk v ČR 41 let, v židovských obcích (v těch, které Židovským listům předaly potřebná data) je průměrný věk od 52 do 66 let. V židovské komunitě v Čechách a na Moravě je v posledních letech charakteristická nízká porodnost a na základě toho i velice nízký počet členů do 30 let.⁵⁸

Například židovská obec v Praze má, obzvláště díky četným náboženským konverzím, s hodnotou 18 %, vůbec největší podíl členů do 30 let ze všech židovských obcí u nás. I tato nejvyšší hodnota ze všech židovských obcí však je téměř o polovinu nižší, než u celkové české populace, kde 35 % veškeré populace spadá do kategorie do 30 let. Proto v židovské komunitě právem panují obavy ohledně stárnoucí populace a odhady říkají, že by za 20 let mohl počet členů v židovských obcích klesnout až o polovinu.⁵⁹

Tabulka číslo 10.: Členové židovských obcí v ČR v roce 1999

Židovská obec	Muži	Ženy	Celkem
Praha	610	893	1503
Brno	110	168	278
Olomouc	93	97	190
Teplice	38	70	108
Plzeň	52	71	123
Liberec	35	47	82
Ostrava	37	71	106
Ústí nad Labem	35	36	71
Karlovy Vary	38	40	78
Děčín	41	37	78
Celkem	1089	1530	2619

Zdroj: Federace židovských obcí, 2008

⁵⁸ Židovské listy, 2014

⁵⁹ Židovské listy, 2014

Nejnovější data, která jsou veřejnosti volně přístupná, ohledně počtu členů v židovských obcích v ČR, jsou z roku 1999. Celkový počet registrovaných členů zde byl 2 619 Židů, z nichž více než 57 % bylo zaregistrováno v židovské obci v Praze. Značně zde převažuje ženská populace nad mužskou. Mezi členy židovských obcí v roce 1999 bylo 58,4 % ženského pohlaví a zbylých 41,6 % mužského pohlaví.

Po komunikaci s organizací FŽO se podařilo získat data ohledně registrovaných členů židovských obcí v ČR k nejnovějšímu datu, k roku 2015 (viz tabulka č. 11). FŽO si tato data zpracovává sama pro své vlastní potřeby, a proto nejsou veřejnosti volně dostupná.

Tabulka číslo 11.: Členové židovských obcí v ČR v roce 2015

Židovské obce (abecedně)	muži/ženy	muži/ženy	muži/ženy	muži/ženy	celkem
	0 - 18	19 - 40	41 - 60	61 a více	
Brno	10/9	37/42	32/28	57/90	305
Děčín	1/2	8/20	22/17	22/15	107
Karlovy Vary	5/5	9/9	11/9	21/20	89
Liberec	0/1	6/9	5/7	15/11	54
Olomouc	5/14	23/20	21/21	27/32	163
Ostrava	0/0	7/5	9/14	20/40	95
Plzeň	2/2	7/12	12/8	29/34	106
Praha					1894
z toho s mimoř. statusem					164
Teplice	3/1	17/19	14/14	27/28	123
Ústí n. Labem		3/8	3/7	5/13	39
Celkem	26/34	117/144	129/125	223/283	3139

Zdroj: Vlastní zpracování dle poskytnutých dat z FŽO 2016

V tabulce č. 11 je u židovské obce v Praze registrováno i 164 Židů, kteří jsou zde vedeni s tzv. „mimořádným statusem“. Pravým Židem je podle ortodoxního judaismu ten, kdo může doložit, že má židovskou matku, anebo ten, kdo k judaismu konvertuje. Protože zde však je i mnoho lidí, kteří také byli postiženi holocaustem (koncentrační tábory, pronásledování) a jsou Židem/Židovkou po otci, židovská obec Praha zavedla tento mimořádný status, zaručující jim stejně tak využívat sociální programy nebo výhody, které členství v židovské obci s sebou přináší. Daných 164 osob také smí využít tzv. právo návratu do Izraele jako „pravý Žid“.

Z tabulky č. 11 dále vyplývá, že oproti roku 1999 počet Židů, členů registrovaných v židovských obcích, v ČR stoupl o více než 16 %. V samotné židovské obci Praha, obzvláště díky náboženským konverzím, přibýlo téměř 400 členů, což znamená, že nyní je v Praze registrováno 65 % ze všech členů židovských obcí v ČR.

Z židovské obce Praha nejsou k dispozici údaje ohledně věku a pohlaví registrovaných členů, a tudíž je složité udělat si celkový obraz ohledně věku a pohlaví z počtu registrovaných členů v ČR, když je dostupných jen 40 % údajů. Z dostupných informací však vyplývá, že stále převažuje ženská populace (54,2 %) nad mužskou (45,8 %).

Z věkové struktury členů židovských obcí jasně vyplývá, že nejvíce členů je ve věkové kategorii „61 a více“, téměř 47 %. Věková kategorie „0-18“ pak představuje pouhých 5,5 % z celkového počtu registrovaných členů, což společně s výše uvedenými údaji potvrzuje předešlé tvrzení ohledně stárnoucí židovské populace v ČR.

13 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo postihnout a popsat hlavní migrační vlny židovského národa v Evropě a v ČR od počátku 20. století do současnosti. Zcela zásadní roli hraje židovské náboženství a židovská historie, které měly velký vliv na to, jak prostorové rozšíření Židů ve světě a v Evropě vypadalo před začátkem sledovaného období.

Jedna z největších migračních vln židovského národa v Evropě ve 20. století probíhala hned zpočátku 20. století. Mezi lety 1881 a 1914 z Evropy do USA, Argentiny, Kanady, Palestiny a jižní Afriky emigrovalo téměř 2 400 000 Židů, z nichž 2 040 000 zamířilo do USA, kde v důsledku této migrační vlny byl na počátku 20. století položen základ židovské komunity v USA. Největší počet Židů do USA přicházel z Ruska a Polska, odkud emigrovali obzvláště kvůli pogromům nebo zde zahynuli. Mezi lety 1889 a 1914 do USA z Polska a Ruska imigrovalo 1 243 000 Židů. Z Rakouska-Uherska pak emigrovalo do USA 260 000 Židů.

V období 1. světové války se emigrace z Evropy zastavila, avšak téměř ihned po skončení války opět pokračovala. Jednou z hlavních migračních destinací byla Palestina, kam během let 1919 a 1939 imigrovalo až 250 000 Židů. Největší počet Židů sem imigroval v polovině třicátých let, kdy již nebyli schopni vydržet stupňující se vlnu nenávisti a odporu vůči své národnosti. Nejvíce Židů před 2. světovou válkou emigrovalo z Německa do okolních evropských zemí, obzvláště do Velké Británie. Mnoho Židů však také od nástupu Hitlera k moci odešlo do USA (90 000) nebo Latinské Ameriky (83 000). Celkově pak pouze z Německa od Hitlerova nástupu k moci až do roku 1941 emigrovalo až 360 000 Židů.

Faktem je, že ještě před 2. světovou válkou žilo v Evropě stále ještě přes 9 milionů Židů, což představovalo více než 60 % světového židovstva. V roce 2014 žilo v Evropě již pouhých 1,4 milionu Židů. Na tomto místě je však potřeba uvést, že obrovskou roli zde hraje již zmiňovaná 2. světová válka, kdy při masovém vyhlazování Židů zemřelo během 6 let více než 6 milionů Židů.

Po 2. světové válce a vyhlášení nezávislosti státu Izrael, tedy dne 14. 5. 1948, vedly hlavní migrační vlny hlavně právě do Izraele. Během prvních 5 let se od vzniku Izraele přesunulo do Izraele přes 700 000 imigrantů. Celkově pak od roku 1948 do roku 2014 imigrovalo do Izraele již přes 3,15 milionů lidí. Při pohledu na současné národnostní

složení Izraele (přes 75 % tvoří Židé) lze předpokládat, že se jednalo z drtivé většiny o židovské imigranty. Hlavní migrační vlny do Izraele vedly ze zemí východní Evropy. Z bývalého SSSR, Ruska a Ukrajiny imigrovalo do Izraele až 1,2 milionů imigrantů. Z Ukrajiny a Polska imigrovalo 630 000 lidí a z Francie přes 80 000 lidí.

Z vytvořených map a grafů na základě údajů z AJYB lze pozorovat, jak se prostorové rozšíření Židů v Evropě v období 20. století zcela změnilo. Zatímco v roce 1930 ještě 61,75 % ze světového židovstva žilo na území Evropy, v roce 2014 v Evropě žilo již pouze necelých 10 % z celkové světové židovské populace. Naopak posílila Asie, kde se obzvláště z důvodu založení státu Izrael podíl světové židovské populace zvýšil z 3,78 % (v roce 1930) na 43,21 % (v roce 2014).

Počet Židů v ČR v současné době není možné zcela přesně zjistit, a proto se nejčastěji setkáváme s počtem registrovaných členů v židovských obcích v ČR. Počet Židů v židovských obcích v roce 2015 činil 3 139, z čehož 65 % všech členů je registrovaných v židovské obci Praha. Oproti roku 1999 sice počet Židů v židovských obcích stoupl o 520 členů, avšak je potřeba dodat, že téměř polovina lidí z celkového počtu 3 139 Židů spadá do věkové kategorie „61 a více let“ a pouhých 5,5 % lidí do věkové kategorie „0 – 18 let“, a tudíž se v blízké budoucnosti očekává spíše trend poklesu celkového počtu Židů na území České republiky.

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam obrázků:

Obrázek číslo 1.: Židovské osídlení Palestiny mezi lety 1881 – 1914

Obrázek číslo 2.: Židovské osídlení Balkánských států na počátku 20. Století

Obrázek číslo 3.: Prostorové rozšíření Židů v Evropě v letech 1909-1911

Obrázek číslo 4.: Nejvýznamnější ghetta, vyhlazovací a koncentrační tábory

Obrázek číslo 5.: Prostorové rozšíření Židů v Evropě v roce 1949

Obrázek číslo 6.: Prostorové rozšíření Židů v Evropě v roce 2014

Obrázek číslo 7.: Židovské obce a jejich působnosti v rámci ČR

Seznam tabulek:

Tabulka číslo 1.: Emigrace Židů z Evropy mezi lety 1881-1914

Tabulka číslo 2.: Země původu židovských imigrantů do USA v letech 1884 - 1904

Tabulka číslo 3.: Země původu židovských imigrantů do USA v letech 1889 – 1914

Tabulka číslo 4.: Židovští vojáci v Evropě během 1. světové války na straně Dohody

Tabulka číslo 5.: Židovští vojáci v Evropě během 1. světové války na straně Centrálních moc.

Tabulka číslo 6.: Počet židovských obyvatel v evropských zemích v roce 1933

Tabulka číslo 7.: Počet Židů v Evropě před 2. světovou válkou a počet Židů vyhlazených během 2. světové války

Tabulka číslo 8.: Změny v počtu žid. populace v průřezových letech ve světě ve 20. st.

Tabulka číslo 9.: Imigrace do Izraele od roku 1948 do roku 2014 v pětiletých intervalech

Tabulka číslo 10.: Členové židovských obcí v ČR v roce 1999

Tabulka číslo 11.: Členové židovských obcí v ČR v roce 2015

Seznam grafů:

Graf číslo 1.: Počet imigrantů do Palestiny v letech 1919–1939 (ve tříletých intervalech)

Graf číslo 2.: Emigrace Židů z Německa do evropských zemí mezi lety 1933-1939

Graf číslo 3.: Vývoj celkové židovské populace ve světě v průřezových letech 20. století

Graf číslo 4.: Prostorové rozšíření židovského obyvatelstva v průřezových letech

Graf číslo 5.: Židovská populace v Izraeli a v diaspoře v letech 1948, 1980, 2014

Seznam použitých zdrojů

- American Jewish Year Book, Global Jewish Advocacy. Archives. [online]. [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://www.ajcarchives.org/main.php?GroupingId=40>
- Auschwitz-Birkenau. *Dějiny a současnost*. Nakladatelství Grafikon, 2009. 32 s. ISBN 9788360210864
- BARNAVI, Eli. *A Historical Atlas of the Jewish People*. Vydavatelství Hachette, 1992. 299 s. ISBN 0-679-40332-9.
- CHALUPA, Petr a TARABOVÁ Zdeňka. *Geografie obyvatelstva, demografie, geografie sídel: učební texty pro posluchače učitelského studia geografie*. Brno, 1. vydání: Masarykova univerzita, 1990. 148 s. ISBN 80-210-0202-6.
- EGO, European History Online. *Jewish Migration*. 2010. [online]. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://ieg-ego.eu/en/threads/europe-on-the-road/jewish-migration>
- ESRI ArcGIS: Europe Countries [online]. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.arcgis.com/home/item.html?id=3864c63872d84aec91933618e3815dd2>
- Federace židovských obcí v ČR. 2016. [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <https://www.fzo.cz/zidovske-obce/>
- Friends and Partners, Nazism and the holocaust, *Anti-Jewish Policies*. 1995. [online]. [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.friends-partners.org/partners/beyond-the-pale/english/50.html>
- GELLNER, Arnošt. *Národy a Nacionalismus*. Nakladatelství Josef Hříbal, 2003. 158 s. ISBN 80- 900892-9-1.
- GILBERT, Martin. *Atlas of the Holocaust*. Nakladatelství William Morrow & Company, 1993. 282 s. ISBN 978-0688123642.
- GRAYZEL, Solomon. *A History of the Jews*. Nakladatelství Plume, 1968. 768 s. ISBN 0452010322.

Holocaust, Holocaust v Sovětském svazu, 2011 [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z:
<http://www.holocaust.cz/dejiny/holocaust-v-evropskych-zemich/holocaust-v-sovetskem-svazu-v-rusku-na-ukrajine-a-v-belorusku/>
<http://www.holocaust.cz/dejiny/holocaust-v-evropskych-zemich/holocaust-v-polsku/>

Holocaust encyclopedia, *Jewish population of Europe in 1945*, 2016 [online]. [cit. 2016-03-15]. Dostupné z:

<https://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005687>

Jewish virtual library [online]. [cit. 2016-02-07, 2016-02-27, 2016-03-19]. Dostupné z:

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/history.html>

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/ww2/jewishmaps.html>

<https://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/vitaltoc.html>

JURÁŇOVÁ, Monika. *Migrace židovského obyvatelstva ve 20. století*. Brno, 2013. 94 s. Diplomová práce, Masarykova univerzita v Brně, Fakulta pedagogická, Katedra občanské výchovy, Vedoucí práce doc. RNDr. Svatopluk Novák, CSc.

KARMAZÍNOVÁ, Jana. *Sionistické spolky v Brně*. Brno, 2007. Bakalářská práce, Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta, Historický ústav, Vedoucí práce Mgr. Tomáš Dvořák, Ph.D.

KELLAS, James. *The Politics of Nationalism and Ethnicity*. 1991 In: LNĚNIČKA, Libor. *Vybrané texty z politické geografie*. 2011. Dostupné z:
<https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js11/geo/web/pages/narodni-identita-nacionalismus.html>

LANGE, De Nicholas. *Svět Židů*. Praha. Knižní klub, 1996. 240 s. ISBN 9788071763253

LINHART, Jiří; PETRUSEK, Miloslav; VODÁKOVÁ, Alena; MAŘÍKOVÁ, Hana. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.

MALAMAT, Abraham a BEN-SASSON, Haim Hillel. *A History of the Jewish People*. Harvard University Press, 1976. 1170 s. ISBN 0-647-39731-2.

Ministerstvo vnitra České republiky, Terminologický slovník. 2016. [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

PAVLÁT, Leo. *Židé – dějiny a kultura*. Praha: Židovské museum, 2005. 160 s. ISBN 80-86889-11-4.

ROSE publishing. *Bible charts, maps and time lines*. Torrance, 2005. 192s. ISBN 1-59636-022-4.

SAFRAN, William. *Diasporas in modern societies: myths of homeland and return*. Diaspora, 1991. In: HANUS, Lukáš. *Nové diaspory – diaspora jako transnacionální moment*. 2009. [online]. [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/6803/hanus.pdf?sequence=1>

SCHULTZ, Samuel J. *Die Welt des Alten Testaments*. Nakladatelství Francke-Buchhandlung GmbH, 1990. 496 s. ISBN 3-88224-872-6.

STRAŇÁKOVÁ, Eva. *Dějiny kultury židovského národa*. Brno, 2009. 57 s. Bakalářská práce, Masarykova univerzita v Brně, Fakulta pedagogická, Katedra občanské výchovy, Vedoucí práce PhDr. Radovan Rybář, Ph.D.

ŠÍŠKA, Radim. *Rozmístění židovské populace ve světě a u nás*. Plzeň, 1999. 88 s. Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, Katedra geografie, Vedoucí práce doc. PaedDr. Alena MATUŠKOVÁ, CSc.

TOUŠEK, Václav; KUNC, Josef a VYSTOUPIL, Jiří. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 411 s. ISBN 978-807-3801-144.

VERTOVEC, Steven. Conceiving and researching transnationalism. *Ethnic and Racial Studies*, 1999. 22.2: 447-462.

Židovské listy, redakční blog. *Kolik členů budou mít židovské obce za 20 let*. 2014. [online]. [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://zidovskelisty.blog.cz/1404/kolik-clenu-budou-mit-zidovske-obce-za-20-let>

Abstrakt

MELLWIG, Lukas. *Judaismus se zaměřením na hlavní migrační vlny židovského národa v Evropě a v ČR od 20. století po současnost*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická, ŽČU v Plzni, **64 s.**, 2016.

Klíčová slova: judaismus, migrace, Žid/žid, Evropa, národ, obyvatelstvo

Bakalářská práce se zabývá migračními vlnami židovského národa. Konkrétně se jedná o hlavní migrační vlny židovského národa v Evropě a to od 20. století až po současnost. V práci jsou vysvětleny i příčiny, které hlavním migračním vlnám předcházely.

Dále je práce také zaměřená na prostorové rozšíření Židů ve světě a obzvláště právě v Evropě ve 20. století. Jsou znázorněny také změny prostorového rozšíření Židů v několika průřezových obdobích.

Poslední kapitola práce se pak zabývá současným židovstvím v České republice, židovskými obcemi v České republice a jejich celkovým počtem registrovaných členů.

Abstract

MELLWIG, Lukas. *Judaism with a Focus on the Main Migration Flows of the Jewish People in Europe and the Czech Republic from the 20th Century until Present*. Bachelor thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, **64 p.**, 2016.

Keywords: Judaism, migration, Jew, Europe, nation, population

The Bachelor thesis is focused on the migration of the Jewish people. It particularly deals with the main migration flows of the Jewish people in Europe from the 20th century until present. In the Bachelor thesis there are also explained the causes that have led to the main migration flows.

The thesis also focuses on the spatial layout of the Jews in the world and especially in Europe in the 20th century. There are also illustrated the changes of the spatial layout of the Jews in a few sectional periods of time.

The last chapter deals with the current Jewry in the Czech Republic, the Jewish communities in the Czech Republic and their gross number of registered members.